

EMN-STUDY 2018

Migratory pathways for startups and innovative entrepreneurs in the EU

– National Contribution from
(Member) State: FINLAND

Co-funded by
EU AMIF

Migratory pathways for startups and innovative entrepreneurs in the EU – National Contribution from (Member) State: FINLAND

ISBN 978-952-5920-89-5 (PDF)

The EMN has been established by Council Decision 2008/381/EC and is financially supported by the European Union. The objective of the EMN is to meet the information needs of Community institutions and of Member States' authorities and institutions by providing up-to-date, objective, reliable and comparable information on migration and asylum, with a view to supporting policymaking in the European Union in these areas. The EMN also serves to provide the general public with such information.

The study was produced by the Finnish National Contact Point of the European Migration Network (EMN), which is coordinated by the European Commission. The Commission is not responsible for the views or conclusions presented herein.

Overall responsibility:

Senior Adviser Tuukka Lampi (National Contact Point Finland)

Senior Adviser Rafael Bärlund (National Contact Point Finland)

National Coordinator Kiello Brewis (National Contact Point Finland)

Available from:

European Migration Network

Finnish Immigration Service

P.O. BOX 10

00086 Finnish Immigration Service

Tel. + 358 295 430 431

emn(at)migri.fi

www.emn.fi

ec.europa.eu/emn

Layout: OSG Communications

© cover picture: Kirijaki

Contents

Top-line factsheet	4
Section 1: Contextual overview of the business environment to start up a business in the (Member) State.....	6
Section 2: National legal and policy framework in the (Member) State for admission of startups and innovative entrepreneurs from third countries	11
Section 3: Admission conditions for startups and innovative entrepreneurs from third countries	15
Section 4: Attracting startups and innovative entrepreneurs from third countries	23
Section 5: Renewal of residence permits/visas and retention measures for startups and innovative entrepreneurs.....	29
Section 6: Conclusions	32
Annex 1: National statistics.....	33

Disclaimer: The following information has been provided primarily for the purpose of contributing to a Synthesis Report for this EMN Study. The EMN NCP has provided information that is, to the best of its knowledge, up-to-date, objective and reliable within the context and confines of this study. The information may thus not provide a complete description and may not represent the entirety of the official policy of the EMN NCPs' (Member) State.

Top-line factsheet

*The top-line factsheet will serve as an overview of the **National Contribution** introducing the Study and drawing out key facts and figures from across all sections, with a particular emphasis on elements that will be of relevance to (national) policy-makers. Please add any innovative or visual presentations that can carry through into the synthesis report as possible infographics and visual elements.*

Startups are a relatively new phenomenon from the perspective of immigration administration or as an immigrant phenomenon. They have, however, rapidly become an important point of focus for the Finnish government economic policy.

Government proposal 129/2017¹ dated 28.9.2017 argued that the Finnish business scene has undergone a historical shift from a playing field dominated by few large companies to a dynamic business ecosystem dominated by several small enterprises. Most new jobs were now being created by small and mid-size enterprises, especially in technology- and innovation-based growth enterprises, which had accounted for most of the economy's productivity gains.

This fragmentation of the economic landscape reverberated to the Finnish immigration policy as well. Attracting foreign investment and talent became an increasingly important part of Finnish government policy via the introduction of the 2017 Talent Boost program, which argued that "migration and the mobility of international talents are increasingly important for Finland's competitiveness".²

To facilitate mobility of international talent to Finland, in 2018, Business Finland and the Finnish Immigration Service established a new residence permit category for startup entrepreneurs coming to Finland from outside the European Union. During

the first year of operation, Business Finland received more than a hundred requests for an eligibility statement. A positive statement was given on 34 of them, and the Finnish Immigration Service has granted 23 Finnish Startup Permits³.

The Finnish Startup Permit attracted interest especially from IT and technology professionals. The permit is meant for applicants from outside the EU who plan to establish a startup company in Finland. For EU citizens, the process is simple because establishing a startup in Finland does not require a residence permit, only registration.

A prerequisite for granting a Finnish Startup Permit is that the applicant has obtained a positive eligibility statement from Business Finland. Business Finland is responsible for assessing the company's business plan and whether the company's expertise and resources show potential for international growth and business activities. After a positive statement has been obtained, the Finnish Immigration Service will decide the residence permit application. The permit is generally granted for two years. If the applicant continues to work as a startup entrepreneur, an extended permit can be applied for on the same grounds. After a company has been established, the company can apply for funding from both Business Finland and private investors in Finland.

According to the Business Finland impact report 2019, the three major obstacles for growth for startups in Finland are lack of funding, challenging competition environment and finding qualified employees. Also, although the government of Finland has made efforts to make starting a company in Finland easier, there are still some sectors, which may require a lengthier permit process and more red tape than others.

¹ https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_129+2017.aspx (in Finnish, Accessed 5.6.2019)

² <https://tem.fi/en/talent-boost-en> (Accessed 7.6.2019)

³ https://migri.fi/en/article/-/asset_publisher/ensimmainen-vuosi-takana-uusi-startup-lupa-kiinnosti-erityisesti-teknologiaosaajia (Accessed 5.6.2019)

Challenges relating to the permit process as mentioned by Finnish Immigration Service and Business Finland were:

- Two-fold application process may be confusing to applicant
- Visiting the Finnish embassy for submitting the permit application or for identity verification may pose a logistical challenge
- Two person minimum staff requirement: Many applicants are one-person enterprises, which do not qualify. Hence, a high rejection rate.
- Lacking tools to track applications and cooperate between authorities
- Assessing the applicants' sufficiency of income

As an example of good practices, cooperation between authorities has enabled the existence of the startup permit - the permit has been a product of combined expertise of Business Finland and Finnish Immigration

Service. An added benefit are the commonly agreed standards, which has enabled quick granting of funding, because the business plan has already been pre-validated.

Overall, Finland has an active startup ecosystem with accelerators, angel investors, venture capitalists and innovation support by the government as well as numerous private actors.

Cities and municipalities play a pivotal role in supporting startups in their region. Most major cities in Finland have their own business hubs, accelerators and/or co-working spaces that have been founded to boost innovation and cooperation between companies.

Statistical data on the subject is still relatively scarce, as the permit category is only one year old and fostering startups is a relatively new point on the Finnish government agenda.

Section 1: Contextual overview of the business environment to start up a business in the (Member) State

*This introductory section aims at providing a contextual overview of the business environment in your (Member) State in **general (including for nationals of your (Member) State)** whilst the remaining sections focus specifically on attracting migrant startups and 'innovative entrepreneurs' from third countries. Please provide qualitative evidence to support your answers, where appropriate.*

Q1a. Are there *specific policies or strategies* which aim at fostering startups and innovative entrepreneurship in your (Member) State in general? **Please note that this question refers to your MS' general startup/entrepreneurship policy and is not specific to TCNs.*

Yes. Please describe briefly:

Apart from a host of private actors, the government of Finland set up in 2018 its own agency Business Finland to aid in attracting international talent and to foster startups. Business Finland cooperates actively with public and private actors, which together form the Finnish startup ecosystem.

[Business Finland](#), [ELY Centres](#) (Centre for Economic Development, Transport and the Environment), [TE-offices](#) (Employment and Economic Development Offices), [Finnvera plc](#) and [Finnish Industry Investment Ltd](#) provide public financing, expert and networking services for launching and developing business operations.

Business Finland provides extensive support for enterprises in their research and development work and helps them to grow and assists enterprises in their efforts to expand internationally. It provides enterprises with expert services in target countries and information about international markets.

Business Finland (BF) is also the most important public funding agency for research funding in Finland. It is directed by the the Ministry of Economic Affairs and Employment of Finland. Since 2018, the organization consists of two entities: the government agency Innovaatorahoituskeskus (Innovation funding center) Business Finland and Business Finland Oy, a government-owned corporation controlled by the agency. According to the agency, its purpose "is to promote the competitiveness of Finnish industry and the service sector by assisting in the creation of world-class technology and technological know-how".

BF allocates an annual funding of 150 million euros for startups and offers internationalization services for startups through its offices in 40 countries⁴.

BF Venture Capital invests in venture capital funds which invest in companies in their early stages of development.

ELY Centres provide different types of support and advice for enterprises at the establishment and startup stage. ELY Centres seek and evaluate inventions and innovative ideas by private individuals and startup enterprises and assist in the efforts to commercialise them.

Finnvera provides SMEs with working capital and export funding and helps in investments. It offers venture capital for new innovative enterprises. Finnish Industry Investment promotes the growth and internationalisation of enterprises by means of capital investments and through international networks.

Apart from BF, many educational institutions organize their own programs to boost and promote entrepreneurship. These include, for example, the AVP program of Aalto University as well as Startup-School organized by the Haaga-Helia University of Applied Sciences.

[StartUp School](#) is a program set up the Haaga-Helia University of Applied Sciences that offers courses and activities for students who are interested in entrepreneurship and supports students who already have their own businesses. The program offers hands-

⁴ Response collected from Business Finland directly

on assistance, courses, events, and students can also earn credits while working on their startup.

[Aalto Ventures Program](#) (AVP) provides students with courses, orientation, training, workshops, a startup ecosystem, mentors and a network necessary to build new scalable businesses as startups or in established organizations.

The government of Finland also decided to allocate a minimum of 1 million euros on supporting startup entrepreneurship as part of the 2017-2018 growth program of [Team Finland](#)⁵ (the Finnish government's business promotion network).

Q1b. Is fostering startups and innovative entrepreneurs *in general* a **national policy priority?**

Please note that this question refers to your (Member) State' general start up/entrepreneurship policy and is not specific to TCNs.

Yes. Please describe briefly:

Startups are the most important target group funded by Business Finland at the moment.

In 2018 the breakdown of BF's funding was as follows:

startups: 153 million euros
big companies 140 million euros
other SMEs: 126 million euros

funding of trades 32 million euros

Business Finland supports the strengthening of business skills of startups and entrepreneurial SME's and encourages them towards significant international growth through innovation and to become attractive investment targets for private investors.

Q2. Does your (Member) State have (a) a legal definition (e.g. provided in legislation or soft law) or (b) a working definition (e.g. in policy documents, strategies or internal definitions used by relevant institutions) of a 'startup' and/or 'innovative entrepreneur'?

Yes, there is a legal definition of a startup/innovate entrepreneur. Please explain:

There is no single legal definition of a startup entrepreneur, from which the working definitions would be based on. A startup entrepreneur has only been defined in the Finnish aliens act with reference to the residence permit process. Section 47 g of the aliens act defines a startup entrepreneur as follows:

A growth entrepreneur (startup entrepreneur) is a foreigner, whose purpose is to act full-time in a

position of responsibility in a company registered in Finland, whose business model and the individual qualifications of the staff fulfil the conditions set by the innovation funding centre Business Finland for the funding of early-stage innovative rapid growth companies.

(Translation by author of study)

Yes, there is a working definition of a startup/innovative entrepreneur. Please explain:

There are some varying definitions on what constitutes a startup enterprise. The Ministry of Economic Affairs and Employment defines startup (aka growth enterprise) based on the OECD and the EU: a growth enterprise as a business that initially employs at least 10 people and in which the average annual growth in the number of employees over the next three years is more than 20 per cent. However,

in everyday language, the term "growth enterprise" usually has a wider meaning.

According to a 2017 report by the Finnish Institute of Economic Research (ETLA), a startup is a young, relatively small, independent and private enterprise, which has all the basic prerequisites for growth.⁶

⁵ <https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatokset?decisionId=0900908f80509d46> (Accessed 24.5.2019)

⁶ <https://www.etla.fi/wp-content/uploads/ETLA-Raportit-Reports-79.pdf>

There is no specific definition of “innovative entrepreneur” as it is not a commonly used term in Finland. The preferred term is “startup entrepreneur” or “growth entrepreneur”.

According to BF, in terms of public innovation funding, a startup is also a company age less than 5 years.

Q3a. What are the **requirements** for starting up a business (i.e. startup) in your (Member) State? Please describe briefly⁷:

A limited company can be established by one or more natural or legal persons (founders). At least one of the founders shall be a permanently resident or, if the founder is a legal person, have their domicile in the European Economic Area – unless the Finnish Patent and Registration Office and Registration grants an exemption from this rule. The nationality of the founder is therefore irrelevant.

requires EUR 80,000. The share capital must be paid to the company’s account in full before the company can be entered in the Trade Register which is maintained by the Finnish Patent and Registration Office.

New businesses submit the basic declaration to the Trade Register using the startup notification form. This form can also be used for registration with the Tax Administration, registration of a VAT liable business, registration as an employer, and registration in the tax prepayment register.⁹

A private limited company shall have a minimum share capital of EUR 2,500⁸ and a public limited company

Q3b. What is the **process** for setting up a new business in your (Member) State, from the initial application to the official registration?

First step is naming the company. To gain exclusive rights to the name, one must submit it to the Trade Register which is maintained by the Finnish Patent and Registration Office (PRH)

notification be filed with the Trade Register and various Tax Administration registers. This can be done easily using a single form (called “Y form”).

Second, the entrepreneur must open a bank account for the business. The company requires a bank account to pay share capital, process payment transactions and support accounting.

One can establish a limited liability company online through the Business Information System online service. Once there, one can also create a workspace at My Enterprise Finland. [The My Enterprise Finland](#) service gives access to a variety of services related to establishing a business. These online services require you to log in with online banking credentials.

Third step is to file a start of the business notification. Establishing and registering a business requires that a

Q3c. **How long** does it take to set up a business in your (Member) State? Please distinguish between (a) maximum timeframe for registration as declared by the relevant institution and (b) the time it takes in practice:

Processing time for an online startup notification at the Finnish Patent and Registration Office is two working days¹⁰.

Q3d. What is **the cost** to register a business?

Registering fees vary according to the type company registered and the type of application (online or paper notification).

- Limited liability company 275e/380e
- Housing company or mutual real estate limited company 275e

- Private trader 60e/110e
- General or limited partnership 240e
- Other type of company (for example co-operative, association) 380e
- Notification of auxiliary company name 60e / 100e per name¹¹

⁷ Some information is available in the ‘Starting a business portal’ here: https://europa.eu/youreurope/business/running-business/startups/starting-business/index_en.htm

⁸ This rule shall be abolished on 01.07.2019 due to an amendment to the Limited Liability Companies Act

⁹ <https://www.businessfinland.fi/en/do-business-with-finland/work-in-finland/setting-up-a-business/> (Accessed 27.5.2019)

¹⁰ <https://www.prh.fi/en/kaupparekisteri/kasittelyajat.html> (Accessed 27.5.2019)

¹¹ <https://www.prh.fi/en/kaupparekisteri/hinnasto/kasittelymaksut.html#startupnotifications> (Accessed 27.5.2019)

Q3e. Have there been any **evaluations** or **public debates** on the business environment in your (Member) State? – i.e. have any administrative barriers been identified on how easy or difficult (burdensome) is to set up a business in your (Member) State? What are the main conclusions? Please explain, providing evidence, if available:

According to the Business Finland impact report 2019, the three major obstacles for growth for startups in Finland are

- a) lack of funding (48% of startups)
- b) challenging competition environment (29% of startups)
- c) finding qualified employees (29% of startups)¹²

Another challenge that startup entrepreneurs meet in Finland is opening a bank account as a third country national¹³.

Also, another challenge is the requirement of minimum one EU-national in the company board of directors. Without pre-existing networks, finding such contacts may be difficult.

According to the Centres for Economic Development,

Transport and the Environment (ELY Centres)¹⁴, registering a company is not difficult and can be done online. One can also register with the tax authorities in the same process. There is also a host of services, where one can buy the whole package of registering a company. On the other hand, certain sectors require additional permits or licences that may slow down the registering process or the acquisition of startup funding. Issuing these permits are dispersed to various authorities and the requirements for documents may vary a lot. There is no single database used by all authorities for this purpose, so the startup entrepreneur is personally responsible for compiling and disseminating relevant information to all relevant authorities. Processing times vary with different authorities. Another added challenge may be city or municipal borders, if the company has offices in several locations. Cooperation with authorities varies a lot according to region.

Q4a. Do **hubs** and **ecosystems** (see definitions) exist in your (Member) States?

Yes. Please describe:

No, there are no major entrepreneurial hubs and ecosystems.

Finland has a fairly active startup ecosystem with accelerators, angel investors, VCs and innovation support by the government.

The employment office (TE-office) grants so-called startup grants to encourage new businesses and promote employment. The grant provides an entrepreneur with a secure income during the time that getting the business up and running is estimated to take – however for no more than 12 months. The startup grant consists of a basic grant, which amounts to EUR 32.40 a day¹⁵.

There are a number of co-working locations, run both by cities or municipalities and also private actors, which gather the teams to work together towards goals. One example is [Maria 01](#) in Helsinki; it is a former hospital that was converted to a startup home base with minimal rebuild. At Maria 01 there are currently 105 startup companies and 10 venture capital companies and there are plans to expand so that the number could be multiplied and also the

R&D activities of large companies could expand to Maria 01.

Aalto University campus in the city of Espoo also has its own startup community "A Grid". They have about 140 startups and a strong network to support startup growth, including Business Espoo, TE-office, [Chamber of commerce](#), [Design Factory](#), [Aalto Startup Center](#), [Aalto Entrepreneurship Society](#), [Startup Sauna](#) and [Slush](#).

There are also a number of startup events: For example, the Finnish born annual startup and tech event Slush is a student-driven, non-profit movement originally founded to change attitudes toward entrepreneurship. In 2018, Slush was organized in Tokyo, Shanghai, Singapore and Helsinki. It has grown from a 300-person conference in 2008 into one of the leading global startup event of its kind in 2018. In 2018, Slush Helsinki gathered over 20 000 attendees, 3 100 startups, 1 800 investors and 800 journalists from 130 countries.

¹² https://www.businessfinland.fi/globalassets/julkaisut/bf_vaikuttavuusraportti2019.pdf (Accessed 28.5.2019)

¹³ https://yle.fi/uutiset/osasto/news/opening_a_bank_account_can_still_be_hard_for_foreigners/7197077 (Accessed 5.6.2019)

¹⁴ Response collected from ELY centre directly

¹⁵ https://www.te-palvelut.fi/te/en/employers/for_entrepreneurs/services_new_entrepreneurs/startup_grant/index.html

Q4b. What is the **role of cities or specific regions** in creating and supporting entrepreneurial ecosystems and startup hubs in your (Member) State? Please describe by providing examples.

Cities and municipalities play a pivotal role in supporting startups in their region. Most major cities in Finland have their own business hubs, accelerators and/or co-working spaces that have been founded to boost innovation and cooperation between companies. Some notable examples are listed below:

Helsinki region: [Helsinki Business Hub](#), [Newco](#), [International House Helsinki](#), [Maria 01](#) (see above), [Aalto Entrepreneurship Society](#), [A Grid](#)

Tampere: [Business Tampere](#), [Tribe Tampere](#)

Turku: [Turku Science Park](#), [SparkUp](#)

Oulu: [Business Oulu](#)

Q5. What are the main **sectors and industries** in which your (Member) State aims to attract/attracts startups and innovative entrepreneurs? Please briefly explain, if possible to allow for comparison, with **reference to the main sections (i.e. section level classification)** of NACE Rev.2 classification of economic activities¹⁶.

Finland has not consciously aimed at attracting businesses from specific fields, rather certain fields have naturally become more attractive than others. Notable fields include: IT, digital services,

Cryptocurrencies, software, hardware, AI, Blockchain, IoT, Gaming, AR/VR, Energy and Environment, Health, Education¹⁷.

¹⁶ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5902521/KS-RA-07-015-EN.PDF/dd5443f5-b886-40e4-920d-9df03590ff91?version=1.0>

¹⁷ List is based on interviews with Business Finland and Finnish Immigration Service Immigration Unit

Section 2: National legal and policy framework in the (Member) State for admission of startups and innovative entrepreneurs from third countries

This section aims to provide an overview of the national legal framework and policies in EU Member States and Norway in relation to startups and innovative entrepreneurs from third countries. Please provide qualitative evidence to support your answer, where appropriate.

Q6. Is attracting startups and innovative entrepreneurs from third countries a **national policy priority?**

Yes, this is a national policy priority. Please explain:

No, this is not a major national policy priority. Please explain:

Prime Minister Juha Sipilä's Government decided at its 2017 mid-term policy review session to launch Talent Boost – International talents boosting growth, a joint cross-sectoral programme for the Government. Talent Boost aims to:

1. Make Finland more attractive to international talents;
2. Harness the expertise of international talents already in Finland to support growth, internationalization and innovation in Finnish companies; and
3. Make the Finnish labour market more open, responsive and attractive to international talents.

The Ministry of Economic Affairs and Employment is responsible for coordinating the programme. The group has representatives from all the ministries and from the cities of Helsinki, Espoo, Vantaa, Tampere and Turku. There is continuous dialogue with other cities and regions as well as with companies, entrepreneur organizations, chambers of commerce, higher education institutions, international talents, and other stakeholders about how to attract international talents and harness their expertise¹⁸.

Business Finland has created a marketing communications concept targeting global talents called #Finlandworks, and is building a WorkinFinland.fi website. In addition, it launched the Talent Explorer innovation funding in spring 2019 to encourage companies to recruit international talents.

The Finnish Startup Permit was launched 1.4.2018. The permit makes it possible for TCN international growth entrepreneurs to build a startup company in Finland and to become a part of Finland's vibrant startup ecosystem. The permit is meant for innovative startup founders coming from countries outside the European Union. New legislation entered into force in April 2018 and over 100 teams applied during the first year.

Before sending the Startup Permit application to the Finnish Immigration Service, the team must get a favorable assessment from Business Finland. Business Finland evaluates whether the business model, team and resources show potential for rapid international growth. After the assessment the team will receive an Eligibility Statement to be attached to the Startup Permit application.

The statement is valid for two months during which the applicants must submit their application for residence permit. Finnish Immigration Service will decide on the permit, but it will only evaluate the general requirements for granting a residence permit. Processing time of the permit is approximately two weeks or less. If granted, the applicant is issued a continuous residence permit (A type) usually valid for two years with the option of extension. The permit does not involve investments or financial support. The permit includes the right to family reunification, i.e. family members of the entrepreneur are eligible to apply for a family member's residence permit.

¹⁸ <https://tem.fi/en/talent-boost-en> (Accessed 28.5.2019)

Q7a. Does your national legislation provide for a special **visa or residence permit** to facilitate the immigration of startup founders and innovative entrepreneurs from third countries?

Yes, a special visa is in place to facilitate the immigration of TCN startup founders. Please explain:

Yes, a special residence permit is in place to facilitate the immigration of TCN startup founders. Please explain:

- The Finnish Startup Permit is meant for international professionals from outside the EU wishing to establish a business in Finland and aiming for international growth.
- The permit is based on a 2018 amendment to the Aliens Act (121/2018, sections 47g and 47h).
- The purpose of the permit is to facilitate immigration and entrepreneurship for international professionals.
- The Finnish Immigration Service grants the residence permit. Before applying, the company's business plan needs to be evaluated by Business Finland.
- The permit is generally granted for two years. If the applicant continues to work as a startup entrepreneur, an extended permit can be applied for on the same grounds.
- After a company has been established, the company can apply for funding from both Business Finland and private investors in Finland.¹⁹

No, other type of residence permit is commonly used to facilitate the immigration of startups/innovative entrepreneurs from third countries. Please explain:

No, a visa or residence permit is not in place, however, there is a specific programme or other initiatives intended to facilitate the immigration of startups and innovative entrepreneurs from third countries. Please explain:

Q7b. If your (Member) State has a special visa/residence permit in place for startup founders, please explain your (Member) State's **rationale** for adopting such schemes:

Government proposal 129/2017²⁰ argued that the Finnish business scene has undergone a historical shift from a playing field dominated by few large companies to a dynamic business ecosystem dominated by several small enterprises. Most new jobs are created by small and mid-size enterprises, especially in technology- and innovation-based growth enterprises, which have accounted for most of the economy's productivity gains. The proposal argues also, that international competition over startup entrepreneurs is aggressive and the Finnish government must aim to support startup enterprises in various measures. The introduction of the startup residence permit was one such measure.

Q7c. If yes, when was the startup scheme introduced?

The law came into effect in April 2018.

Q7d. If yes, what legal pathways were used by startup founders before introducing a specific startup scheme?

Before the startup permit was introduced, one could apply for a residence permit as a private entrepreneur. Some of the entrepreneur applications were processed as work permits (in case of limited companies). Upon the introduction of the startup permit in the Aliens Act, the definition of "private entrepreneur" was abolished and replaced with a re-defined term "entrepreneur". The scope of the permit was extended in such a way that a residence permit could be granted independent of the type of company. These amendments were coupled with the introduction of the new clause for startup entrepreneurs.

¹⁹ https://migri.fi/en/article/-/asset_publisher/ensimmainen-vuosi-takana-uusi-startup-lupa-kiinnosti-erityisesti-teknologiaosaajia (Accessed 28.5.2019)

²⁰ https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_129+2017.aspx (in Finnish, Accessed 5.6.2019)

Q7e. *If no, has there been a policy debate about the reasons for not introducing a special scheme?*

N/A

Q8a. *Does your national legislation provide for a special visa/residence permit to facilitate the immigration of TCN startup **employees**?*

Yes, a special visa is in place to facilitate the immigration of startup employees from third countries. Please explain:

Yes, a special residence permit is in place to facilitate the immigration of startup employees from third countries. Please explain:

No. Please explain:

No special category exists²¹. Employees of startup companies must have a residence permit that includes a right to work.

Q8b. *If your (Member) State has a special visa/residence permit in place for startup employees, please explain the **rationale** for adopting such schemes: -*

Q8c. *If yes, when was the startup scheme for employees introduced: -*

Q9a. *Are there any **planned changes** in law/ policy/ practice regarding startups or other innovative entrepreneurs from third countries in your (Member) State?*

Yes. Please explain:

No.

The current law has been evaluated in the meeting of different stakeholders. It is seen that there is no need to change the law, but to focus on marketing the permit abroad²².

Q9b. *If your (Member) State does not have any special schemes in place for startup founders/employees, is your (Member) State **planning to introduce** these regulations in coming years?*

Yes. Please explain: N/A

No. Please explain: N/A

Q9c. *Have there been any recent or ongoing **national public/policy debates** with regard to facilitating the immigration of startups and innovative entrepreneurs from third countries?*

Yes. Please explain, providing qualitative evidence:

No.

Startups are a relative new phenomenon from the perspective of immigration administration or as an immigrant phenomenon. Therefore, upon the introduction of the new startup residence permit, some public discussion has emerged. Most of the discussion, especially around the 2019 parliamentary elections, has revolved around labour migration generally. Public debates around startups specifically have been scarce.

On 29.10.2018 the national broadcasting company

YLE published an article on an Indian entrepreneur, who had started a startup in Finland and received a 2-year residence permit for this purpose. The article generally also discussed how Finland is participating in the global competition for talent by introducing the startup permit²³.

On 7.5.2019 the national broadcasting company YLE published an article²⁴ on a survey made by Danske Bank and the Oslo-based tech-startup

²¹ Finnish Immigration Service Immigration Unit

²² Ministry of Interior Migration Department

²³ <https://yle.fi/uutiset/3-10477914> (in Finnish, accessed 29.5.2019)

²⁴ <https://yle.fi/uutiset/3-10764647> (in Finnish, Accessed 29.5.2019)

incubator Arkwright X on salaries paid by startups in the Nordic countries. The survey revealed Finnish startup employees to have the lowest average annual income of the four Nordic countries surveyed (Finland, Sweden, Norway, Denmark). Purchasing power adjusted, the average annual income of a Finnish startup employee was 44229 euros, compared to Denmark's 61032 euros. However, employees of Finnish startups also had the shortest work weeks compared to others (42hrs, cf. 49hrs in Norway). This, in turn, was partly explained by the fact that other Nordic countries had more startup entrepreneurs who had a stake in their enterprise. These entrepreneurs' work week usually rose above the 50h mark. According to the article, there are an estimated 5000-7000 startup companies in Finland and each has usually a 2-3 employees. There

are approximately a total of 10000-20000 people working in the startup sector.

On 3.4.2019 the Finnish Immigration Service published a bulletin²⁵ on startup residence permits one year after the permit category was introduced. By the end of the year, a total of 108 applications were submitted. Out of these, 34 received a positive decision from Business Finland. Out of these, a total of 23 startup permits were finally granted. The numbers corresponded with government expectations for the first year. Business Finland pointed out that the permit had not been very actively promoted yet. So far it was promoted in the Slush startup events in Helsinki, Singapore and Japan.

²⁵ https://migri.fi/uutishuone/tiedote/-/asset_publisher/ensimmainen-vuosi-takana-uusi-startup-lupa-kiinnostu-erityisesti-teknologiaosaajia (in Finnish, Accessed 29.5.2019)

Section 3: Admission conditions for startups and innovative entrepreneurs from third countries

This section aims to provide an overview of the admission conditions for startups and innovative entrepreneurs from third countries. To facilitate comparison:

- *Section 3.1. focuses on evaluating the business (i.e. startup) and should only be completed by (Member) States who have a specific process of evaluation for startup/business plan for TCNs - If there is no specific process in place and general registration for a new business applies, please only answer Q3 in Section 1.*
- *Section 3.2 should be completed only by (Member) States which have a specific scheme in place.*
- *Section 3.3 should be completed only by (Member) States which do not have a specific scheme in place.*
- *Section 3.4. looks at four fictional scenarios and should be completed by all (Member) States.*

3.1. Admission conditions from the business (startup) perspective – evaluating the business plan and conditions that need to be met to qualify as a startup [ONLY FOR THOSE (MEMBER) STATES WHICH HAVE SPECIFIC PROCESS TO EVALUATE THE BUSINESS/STARTUP]

Q10. *Please explain what are the **requirements/criteria to be qualified as a startup or innovative entrepreneur** (e.g. investment, innovative scalable business model²⁶, prior registration in the MS, etc)?*

Business Finland estimates whether the startup has an innovative scalable business model. The criteria are the same as with Finnish startups when applying for funding from BF. These are:

- Business model
- Market potential
- Growth potential for an international business
- Competitive advantage
- Team

The company does not need to have secured funding while submitting their business plan to BF for review, but they should have a plan for funding.

Finnish Immigration Service processes the residence permit application based on the statement from BF and reviews the application in relation to relevant legislation.

Q11. *Please explain the **process of evaluating** the startups/innovative entrepreneurship, with regard to:*

Q11a. *Who assesses the eligibility of the startup? Please explain:*

Business Finland shall assess the startup's submitted Startup Eligibility Statement request and gives a statement to be attached to the Startup Permit application to Finnish Immigration Service.

This is a two-step process²⁷:

1) Eligibility Statement from Business Finland:

- a startup team of not less than 2 founders with versatile expertise
- an intention of founding a fast growth company in Finland

- an innovative business plan
- commitment to the business idea and eventually building the company
- significant holding in the company (For example the team applying for the permit, has a holding of not less than 60% of the company.)
- access to sufficient resources and funding for the company's early stage development
- secure financial means for support

2) Application for the Finnish Startup Permit to Finnish Immigration Service, which shall review the application in relation to relevant legislation.

²⁶ "Scalability is one of the most important factors for entrepreneurs considering starting a new business or hoping to take a current business to the next level. Successful business growth depends on a scalable business model that will increase profits over time, by growing revenue while avoiding cost increases." Source: www.entrepreneur.com

²⁷ www.businessfinland.fi/en/startuppermit (Accessed 29.5.2019)

Q11b. What **documents** have to be submitted for the assessment? Please explain and indicate in case it differs for TCNs that have already founded a startup abroad and those who are yet to set up a business:

Business plan. Please explain:

- business plan duly filled in the [Template for the Eligibility Statement Request](#)

Means of financing (e.g. bank statements). Please explain:

Patents, trademarks, intellectual property. Please explain:

Qualifications and diplomas of the startup founder. Please explain:

Evidence of registration in a national commerce register. Please explain:

Others. Please explain:

- Copies of passports
- CVs
- Finnish immigration service does not receive the attachments sent to BF, but they require a different set of documents: business plan, information on the applicants' education, cv, account statements (proof of income), documentary proof of previous enterprises.

Q11c. On average, **how long** does it take to make a decision on whether the startup qualifies for the scheme? Please explain distinguishing between (i) maximum processing time set in legislation and (ii) average processing time in practice:

The Average processing time for Eligibility Statement is about 30 days.

Q11d. How long after the decision has been communicated to the applicant, s/he can register their company/apply for the residence permit? Please explain:

The Eligibility Statement is valid for 2 months.

Q11e. How is the application process managed? Please explain:

Online. Please explain:

In person. Please explain:

Other. Please explain:

The eligibility statement can be submitted online only. The Statement Request and other necessary documents are to be sent to Business Finland by using a secure e-mail service. The residence permit application can be submitted in person in a Finnish diplomatic mission, or at the Finnish Immigration

Service service point in Finland. The application can also be submitted online. After submitting the application online, one must visit a Finnish diplomatic mission abroad or a Finnish Immigration Service service point in Finland for verification of identity.

3.2 Admission conditions from the person perspective (startup founders and employees) [ONLY FOR THOSE (MEMBER) STATES WHICH HAVE A SPECIFIC STARTUP SCHEME]

Q12a. What are the **requirements** for applying for a **startup visa** – if applicable (e.g. sufficient means, prior approval of startup by the responsible authority, insurance, etc.)? Please differentiate in case it applies to:

Startup founders. Please explain: N/A

There is no separate visa to gain entry to Finland. Finland only issues Schengen-visas, which are meant for short stays in the Schengen-area. If the person would enter Finland with a Schengen-visa and then submitted a residence permit application for a startup, he/she would be guilty of violating the Schengen visa code, which states that a visa

applicant must prove "his genuine intention to leave the territory of the Member States before the expiry of the visa applied for"²⁸.

Startup founders can submit their application for a startup permit via Finnish Embassy.

Startup employees. Please explain: N/A

Q12b. What are the requirements for applying for a startup **residence permit** – if applicable (e.g. sufficient means, prior approval of startup by the responsible authority, insurance)? Please differentiate in case it applies:

Startup founders. Please explain:

The general requirements for entry into Finland are:

- The applicant has a passport that is valid throughout the time their residence permit is valid.
- The applicant has not been prescribed a prohibition of entry.
- The applicant is not a danger to public order and security or they are not suspected of evading immigration regulations.
- The applicant is not a danger to public health.
- The applicant is not a danger to Finland's international relations

- A positive eligibility statement from Business Finland (no more than two months old) is prerequisite for granting a residence permit for a startup entrepreneur. A permit cannot be granted without this statement.
- Secure means of support. The applicant must have sufficient financial resources (at least 1000e per month) for their living costs in Finland. These include a statement on income (e.g. bank statement or statement on other assets that can be transferred to Finland) and the most recent financial statements and the latest updated accounts (income statement and balance sheet) from the beginning of the accounting period (if the applicant is applying for an extended permit as a startup entrepreneur).

Also, a startup entrepreneur must have:

Startup employees. Please explain: N/A

Q12c. Are there different requirements for TCNs **applying from abroad and those looking to change their status** (e.g. from a student to a startup visa)? Please differentiate in case it applies:

Startup founders. Please explain:

No difference in requirements, but a person who is already residing in Finland with a different permit

would have the advantage of knowing the local actors and circumstances better.

Startup employees. Please explain: N/A

²⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32009R0810> (Accessed 29.5.2019)

Q12d. Are different **statuses** compatible and/or possible **at the same time?** (e.g. a TCN that is in your country as a highly skilled employee (or under other migratory category), and at the same time is setting up a startup, or even running it)

Yes. Please explain:

If the person already has a permit with an unrestricted right to work, no separate permit is required for founding a startup. If the person has a student permit or a residence permit of an employed person, a separate permit is required. The most common people changing their status are students and people with an employee permit.

No.

Q13. How is the application processed? Please explain:

Q13a. To which **authorities** is the application submitted?

The application may be submitted to a Finnish diplomatic mission abroad or at a service point of the Finnish Immigration Service in Finland.

Q13b. Where can the application for the startup visa/residence be submitted? Please explain:

Online. Please explain:

The application can be submitted online. After filling out and submitting the application, the applicant must visit a Finnish mission (embassy or consulate) abroad or book an appointment at a service point of the Finnish Immigration Service in Finland because the application cannot be processed before the applicant's identity has been verified.

In person. Please explain:

The application may be submitted in person to a Finnish diplomatic mission abroad or at a service point of the Finnish Immigration Service in Finland. Submitting an application in person, rather than online, is more expensive. An online application costs 350 euros and a paper application costs 480 euros (2019 prices).

Other. Please explain:

Q13c. Could the startup founder **employ third-country nationals?** Under which scheme? What are the conditions that they have to fulfil?

A startup founder may employ TCNs, but the employees will have to apply for a residence permit for an employed person or residence permit for a special expert, or they would have to already reside in Finland with a residence permit with unrestricted right to work.

Q13d. What is the **processing time** for application of startup visa/ startup residence permit? Please explain distinguishing between (i) maximum processing time set in legislation and (ii) average processing time in practice:

The average processing time mentioned on the Finnish Immigration Service website is one month. In practice, however, the processing times are longer. There is no maximum processing time set in legislation, but the applications are taken into processing as soon as possible after they have been submitted.

Q13e. What is the **duration** of the visa/residence permit granted?

The permit is issued for two years, if the applicant's income is secured for the whole duration of the permit and one year if for part of the duration only.

Q13f. What are the **challenges** regarding admission of startups and innovative entrepreneurs from the national stakeholders' perspective as well as if possible, from the TCNs perspective? For each challenge mentioned, please describe a) for whom it is a challenge (e.g. policy-maker, organization, other stakeholders), b) why it is considered a challenge and c) what is the source of the statement – e.g. based on input from experts, surveys, evaluation reports or from other sources (please indicate which ones).

Challenges recognized by BF²⁹:

The application process: From the applicant's perspective, the application process is two-fold: First Business Finland and then the Finnish Immigration Service. The statement does not go straight from BF to the Immigration Service - the applicant has to submit it on BF's behalf. In addition, to the applicant, the process may seem like a black box with a simple negative/positive output - i.e. either positive or negative statement from BF. A negative statement from BF does not lay out the reasons why the application was rejected. If the applicant wishes to know the reasons their application was rejected, they must contact BF for further details.

BF does not have a specially designed tool to process, review and submit statements. The process includes a lot of copy-pasting and the main tools are excel, word and e-mail.

There is also no online-identification process, which slows down developing any special electronic tools. Lack of tools also makes tracking applications difficult. Having a two-fold application process requires constant cooperation between the parties involved.

The rejection rate of applications is high. There are a lot of applications which do not match the criteria, which is communication challenge. The criteria can be also regarded as relatively strict, because the startups have to essentially qualify for BF-funding. Some applications may be interesting for Finland, but may still not qualify as per BF criteria.

Visiting a Finnish embassy for identification may pose an additional challenge if there is none in the applicant's home country.

Challenges recognized by Finnish Immigration Service³⁰:

It is too early to assess the major challenges, as the permit category has existed for only a year. The processing of startup permit applications employs one person full-time. Sending requests for additional information may delay the processing time, especially when additional family members are also applying. Another challenge in the application process is assessing the applicant's income.

Q13g. What are the **good practices** identified in your (Member) State? For each good practice mentioned, please describe a) for whom it is a good practice (e.g. policy-maker, organization, other stakeholders), b) why it is considered a good practice and c) what is the source of the statement – e.g. based on input from experts, surveys, evaluation reports or from other sources (please indicate which ones).

Cooperation between authorities has enabled the existence of the startup permit - the permit has been a product of combined expertise of BF and Finnish Immigration Service. An added benefit are the

commonly agreed standards, which enables quick granting of funding, because the business plan has already been pre-validated³¹.

²⁹ Response collected from Business Finland directly

³⁰ Response collected from Finnish Immigration Service Immigration Unit

³¹ Response collected from Business Finland directly

(NOT APPLICABLE TO FINLAND)

3.3 Admission conditions in those (Member) States which do not have a specific scheme for startups [FOR THOSE (MEMBER) STATES WHICH DO NOT HAVE A SPECIFIC STARTUP SCHEME]

Please note that this section should only be answered by (Member) States which do not have a specific scheme for startups/innovative entrepreneurs in place.

Q14a. *What types of **visas / residence permits** does your (Member) State have in place that could be used by TCN startup founders / innovative entrepreneurs to establish themselves in your country?*

Q14b. *What are the **requirements** for obtaining the residence permit?*

Q14c. *What are the **factors/conditions that incentivise** startups and innovative entrepreneurs to use specific immigration routes?*

Q14d. *Which **authority** (ies) is/are responsible for granting the residence permit?*

Q14e. *What is the **processing time** for application for the residence permit in your legislation? Please explain distinguishing between (i) maximum processing time set in legislation and (ii) average processing time in practice:*

Q14f. *What is the **duration** of the visa/residence permit?*

Q14g. *Could the startup founder **employ third-country nationals**? Under which scheme? What are the conditions that they have to fulfil?*

Q14h. *What are the **challenges** regarding admission of startups and innovative entrepreneurs from the national stakeholders' perspective as well as if possible, from the TCNs perspective? For each challenge mentioned, please describe a) for whom it is a challenge (e.g. policy-maker, organization, other stakeholders), b) why it is considered a challenge and c) what is the source of the statement – e.g. based on input from experts, surveys, evaluation reports or from other sources (please indicate which ones).*

Q14i. *What are the **good practices** identified in your (Member) State? For each good practice mentioned, please describe a) for whom it is a good practice (policy-maker, organization, other stakeholders), b) why it is considered a good practice and c) what is the source of the statement – e.g. based on input from experts, surveys, evaluation reports or from other sources (please indicate which ones).*

3.4. Case study scenarios [FOR ALL (MEMBER) STATES]

With the use of fictional scenarios, the following question aims to provide an understanding of the possible admission options of different types of startups and innovative entrepreneurs. This question should be answered by all (Member) States – i.e. those with a specific scheme in place and those without such a scheme.

Q15. Please consider the following fictional scenarios (case studies) and for each scenario, please answer the following questions:

1. What are the migratory pathways (visas/residence permits) available?
2. Would the person qualify for the permit and if yes, under what specific conditions?
3. Which authority would assess the eligibility of the applicants?
4. What is the application process?
5. How long would it take for the person to obtain the permit?

1. TCN outside of the EU, has not set up business yet: Startup at business plan stage, has not registered the company in the Member State, wants to apply from outside the EU

Vihaan is a highly skilled professional from India with a Master's degree from University of Delhi, currently living in Delhi. For the past few months he has been working in an IT company there, but he plans to start his own business in the near future. He already has a business plan for a service-based app that he thinks could do well in your Member State. His goal is to come to your Member State and start his company there. What is the process that Vihaan would have to go through to build his startup in your Member State?

1. According to Business Finland, a normal startup permit application process would apply in this case.
2. If the business criteria set by BF (see above) are fulfilled, the person will qualify.

3. Eligibility would be assessed by both Business Finland and Finnish Immigration Service.

4. The person can fill the application online at the Enter Finland, after which he would have to visit the Finnish Embassy in New Delhi for identification. He can also submit the application in paper form at the Embassy.

5. According to an estimate by the Finnish Immigration Service; if there is no need for additional information requests from the applicant, the applicant could get his decision in less than a month. If additional documents are required, the process could be done in 1-2 months.

2. TCN already in the EU, working as a highly skilled employee: Highly skilled third-country national who came on an EU Blue Card or an alternative national permit for highly skilled workers working for a company in a certain industry; after 2 years of working for the company wants to start his/her own business

Amel is a Tunisian citizen working for "B Solutions", a biotech company in your Member State on an EU Blue Card permit or an alternative national permit for highly skilled workers arranged through her employer. After having worked for the company for two years, she feels that she is ready to take on

a new challenge. She would like to start her own business in the same sector and set up a company that offers high-tech solutions to recycle waste in new, innovative ways, remaining in your Member State. What are her possibilities?

The case would be comparable to case nr.1 above, with the exception that she could submit her startup permit application in Finland.

3. TCN outside of EU, registered company: Startup just started, registered company outside the EU would like to set up in the Member State

Sergey from Minsk, Belarus owns a company "Icomp Technologies", a manufacturing company which has just launched the production of electronic components in IoT (Internet of Things) technology sector. The company has already shipped some experimental production to third country markets, such as Japan and Malaysia, and based on the initial

success it was decided to reallocate company's headquarters to your Member State for further business development. What is the process that Sergey would have to go through to move the headquarters? Are there any additional provisions for other staff members aiming to reallocate to a Member State?

If the company headquarters would be transferred to Finland and the company profits would be accumulated in Finland, a startup permit could be

issued. However, a startup permit can only be issued to company founders. For other information, see case nr.1.

4. TCN already in the EU, PhD or master student

Auri is a Dominican PhD student at a university in your Member State in the field of biotechnology studies. In parallel to her studies (outside her PhD contract), Auri researched fermentation and revealed yet unknown characteristics of the investigated ferment. Auri discovered that the reaction between the researched ferment and a specific enzyme could have a particular effect on human's skin

regeneration. She was approached by a potential investor who saw the potential of the discovery in the medical cosmetology sector. Auri would like to register a company in your Member State and undertake further necessary research to receive patents and start the production of agents as a next stage. What are her possibilities?

In order to qualify by BF criteria, the company has to have a team of at least two people. A single person does not qualify as a startup company.

Otherwise, see case nr 1.

Section 4: Attracting startups and innovative entrepreneurs from third countries

This section examines the measures and incentives to attract TCN startups and other innovative entrepreneurs in place in the (Member) States.

Q16. Does your (Member) State have specific **measures** in place to **attract** startup founders and innovative entrepreneurs from third countries?

- Yes. Please explain briefly here the main measures and complete table in Q18 below:
 No

<p>Finnish Government program Talent Boost aims to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • make Finland more attractive to international talents; • harness the expertise of international talents already in Finland to support growth, internationalization and innovation in Finnish companies; and • make the Finnish labor market more open, responsive and attractive to international talents. <p>As part of the Talent Boost-program, Finland is also actively marketed in international startup events such as Slush. Also the hackathon-event Junction has been considered a platform for advertising Finland as a startup friendly country.</p> <p>Business Finland's Startup Kit is a compilation of relevant information about migrating to Finland and starting a company in Finland. It also features links to all relevant private and public bodies. Startup Kit functions as a resource tool for a person already in Finland, but also doubles up as an advertisement for prospective startup applicants.</p> <p>In collaboration with universities and other educational institutions, Finnish government has also attempted to encourage foreign students to</p>	<p>stay in Finland after graduation.</p> <p>Cities play a key role in attracting skilled workforce. Talent Boost programme involves creating coordinated service models in growth centres.</p> <p>Various projects have been launched around Finland to implement Talent Boost in regions and individual cities:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eight ESF/ERDF funded 'International talents boosting growth' projects were launched in 2018. • International talent related projects funded from the Regional innovations and experimentations (AIKO) initiative were launched in the Helsinki region and in Tampere, Turku and Seinäjoki. • Growth service pilot projects were launched in the Centres for Economic Development, Transport and the Environment of South-East Finland and Ostrobothnia. • In January 2019, the ESF-funded "Kokka kohti Suomea" (Setting the course for Finland) project was launched. <p>Large cities have also further developed the services they provide in English (e.g. international schools and early childhood education and care)³².</p>
---	---

Q17a. Are the following **actors** involved in attracting and encouraging the startups and innovative entrepreneurs from third countries?

- Private sector. If yes, please elaborate how are they involved:

<p>Business Finland's Startup kit-website offers an extensive list of various private sector services</p>	<p>geared towards assisting third country nationals for setting up their business in Finland.</p>
---	---

³² <https://tem.fi/en/frequently-asked-questions-about-talent-boost> (Accessed 7.6.2019)

A major private sector actor involved in attracting foreign talent to Finland is the annual not-for-profit startup and tech event [Slush](#), which is organized

in Helsinki every November (as well as Tokyo, Shanghai and Singapore).

Universities and Higher Education Institutions (i.e. encouraging international students to stay as startup entrepreneurs). Please elaborate:

Most universities and other academic institutions are somehow involved in fostering startup entrepreneurship by having specially designed courses or facilities such as co-working spaces. Some examples are listed below:

- [Haaga-Helia startup school](#) offers courses and activities for students who are interested in entrepreneurship and supports students who already have their own businesses.
- [Kiuas startup accelerator](#) by Aalto University offers coaching, networks, tools, free office spaces, and a startup community. They run three batches a year within two core programs
- (2 x Kiuas Start & 1 x Kiuas Accelerator), helping over 50 companies a year.
- [Y-Kampus](#) by Tampere University, Tampere University of Technology and Tampere University of Applied Sciences provides students, researchers and teachers with sparring services, networks, and other tools to develop companies and business ideas.
- University of Turku has its [Entrepreneurial University](#) strategy for entrepreneurial training and entrepreneurship, which incorporates goals for enhancing entrepreneurial attitudes, behaviour, and culture across the entire university and various activities.

Local and regional authorities (e.g. cities and regions). Please elaborate:

For example,

- [Regional Development Companies](#) help municipalities to promote themselves as a good place to live and run a business, as well as an attractive tourist destination and location for investment. Marketing is carried out regionally and more and more often also
- in smaller areas. With marketing, development companies work in close cooperation with enterprises and national operators, such as VisitFinland and Invest In Finland.
- Cities' own startup services (e.g. [NewCo Helsinki](#), [Helsinki Business Hub](#) etc.)
- [The Finnish Tax Administration](#) also participates in startup events such as Slush

Other actors. Please elaborate:

- [Helsinki Ventures](#)
- [Games Factory](#)
- [Junction](#)

Q17b. Do government authorities cooperate with the **private sector** in attracting startups and innovative entrepreneurs from third countries? Please specify which government institutions and private-sector actors (e.g. companies, employer associations etc.) are involved.

Yes. Please explain:

No

Business Finland cooperates extensively with the private sector.

startup country.

For example, the non-profit organization [Junction](#) organizes an annual hackathon-event, which doubles up as an advertisement for Finland as a

The privately-operated annual startup event and community Slush also attracts international startups, promotes Finland, organizes international events and connects large companies with startups.

Q18. Please complete the table below with regard to the (applicable) **(I) Rights and (II) Incentive measures** in place to attract startup founders (not employees) from third countries in your (Member) State.

I. RIGHTS

Rights	Brief description of the rights granted
Facilitation to access permanent residence	Minimum requirement: 4 years with a continuous permit (A-type).
Access to employment	No restrictions as such, but the startup should be the primary activity of the person with a startup permit.
Possibility to be accompanied by family members	Yes, if income is secured.
Family members allowed to access the labour market	Family members are granted a continuous A-type permit, which includes full rights to employment.
Other rights (please specify)	Residence-based social security ³³ and free basic education ³⁴ for children.

II. INCENTIVE MEASURES (refers to governmental, private sector and structural incentives)

Measure	Brief description of the measure	Are the attraction measures campaign-like or permanent measures?	Who implements the measure? (state, private sector, in cooperation etc)	Applies to:	
				TCNs only	General
Facilitations for admission; If yes, please explain what they entail (shortened processing time, reduced documentary requirements etc.)	A separate startup permit is a facilitation in itself. Also, cities' own immigration information services facilitate setting up business and settling down in the country (e.g. International House Helsinki).	Permanent	State, cities		
Access to special funding and investments (e.g. micro-loans)	Business Finland funding (Tempo-grant 50,000€ and R&D loans ³⁵), Private business angel/venture capital investors, e.g. FIBAN (https://www.fiban.org/), Pääomasijoittajat ry (Finnish Venture Capital Association https://paaomasijoittajat.fi/en/finnish-venture-capital-association/)	Permanent Permanent	BF/State Private	☐	☒
Co-working and dedicated spaces (facilities for shared use of startups/businesses)	Most major cities in Finland has a number of co-working spaces. For example, Helsinki Business Hub keeps listing co-working spaces for various purposes. https://www.helsinkibusinesshub.fi/find-your-coworking-space-in-helsinki/	Permanent	In cooperation	☐	☒
Access to incubation/accelerator support programmes	A number of acceletator/incubation programmes operate especially in the capital region and other major cities. The Finnish Business Angels Network lists accelerators and incubators extensively: https://www.fiban.org/accelerators.html			☐	☒
Tax incentives (benefits, reductions, exemptions, etc.)	-			☐	☐
				☐	☒

³³ Residence-based social security means social security benefits and healthcare and social welfare services where eligibility for such benefits and services is, under Finnish legislation, based on permanent residence in Finland. Residence-based social security includes benefits handled by the Social Insurance Institution (Kela) and municipalities, for example income security and child benefits.

³⁴ Basic education encompasses nine years and caters for all those between 7 and 16 years.

³⁵ <https://www.businessfinland.fi/en/for-finnish-customers/services/funding/guidelines-terms-and-forms/loan/> (Accessed 3.6.2019)

Measure	Brief description of the measure	Are the attraction measures campaign-like or permanent measures?	Who implements the measure? (state, private sector, in cooperation etc)	Applies to:	
				TCNs only	General
Consultation services/ facilitators help in networking/accessing networks	RDAs - Regional Development Agencies Cities' own services (e.g. NewCo Helsinki, Helsinki Business Hub) Private consultation services Chambers of Commerce				
Training programmes for startups	Startup School by the Haaga-Helia University of Applied Sciences Aalto Ventures Program (Startup as a minor subject)	Permanent	Educational institutions	☐	☐
Financial support to cover administrative and/or staff costs	Part of the Tempo-grant by BF is meant to cover administrative costs, salaries or purchased services.	Permanent	BF/State	☐	☒
Other special incentives Please add new rows as applicable	-			☐	☐

Q18. Are there any measures to encourage and foster innovative entrepreneurship and startups for third-country nationals **already present** in the (Member) State? (e.g. in the context of integration measures)

Some examples include:

Startup kit by BF applies to TCNs already present in Finland.

Most accelerators/incubators and other initiatives aimed at boosting startup activity in Finland apply to TCNs also already present in Finland.

Startup Refugees (<https://startuprefugees.com/about/>) is a program designed to find out the

professional skills and experience of refugees and match them with local entrepreneurship to create jobs and new businesses.

The Shortcut (<https://theshortcut.org/>) is a talent accelerator, which is meant to help people improve their skills and acquire new ones in order to enter the tech world by either creating a startup or joining one. The Shortcut is a sister organization of the startup event Slush.

Q20a. Does your (Member) State carry out **promotional activities and dissemination of information** targeted to startup founders and innovative entrepreneurs?

Yes. If yes, please explain/elaborate, specifying which actors are responsible (and whether it is a public or private actor) giving examples:

If yes, please specify if the promotional activities are carried out in your (Member) States or abroad:

Most startup related actors, public and private, organize a number of bigger and smaller events throughout the year. Some examples:

- In 2018 Business Finland organized the annual Talent Boost Summit³⁶ in Tampere. The event is organized in a different city every year and it is a part of the Talent Boost growth

program created by the Finnish government and is organized by the Ministry of Economic Affairs and Employment in cooperation with Business Finland, Business Tampere, City of Turku & Turku Business Region, City of Helsinki and Amcham Finland. The event is aimed at companies, change-makers in professional and business communities, international talents,

³⁶ <https://www.businessfinland.fi/en/for-finnish-customers/talent-boost-summit-2018/> (Accessed 4.6.2019)

city and government representatives, higher education institutes, business service providers and policymakers.

- Finnish Business Angels Network organizes investor meetings and trainings for startups. One of their events is the EBAN-conference³⁷, which is a networking event for business angels.
- The Arcticstartup startup network organizes the annual Arctic15³⁸ startup networking

conference in Helsinki

- Slush³⁹, considered to be Finland's biggest startup event and organized privately on a non-profit basis, is organized in Helsinki annually in November. The event is designed for high-growth companies at all stages, but especially for young, often tech-driven, companies aiming for rapid growth with a scalable business model.

No.

Q20b. Does your (Member) State aim to create a national / regional '**brand**' (e.g. visual image, perception, etc.) of the startup scheme?

Yes. Please explain:

No.

There is no single national brand for startup schemes in Finland. Most government-run efforts are not startup specific, rather, they are aimed at all interested parties. One example is the [Toolbox Finland](#) website, which is a general info-package for

anybody interested in Finland. It is run by [Team Finland](#), which is the government hub for all public internationalisation services, including Business Finland.

Q20c. Have there been any **evaluations of the effectiveness** of promotional activities in Q20a carried out?

Yes. Please explain and by whom, provide qualitative evidence:

No.

Numbers of startup applications and website traffic is being constantly monitored. Also a customer satisfaction survey on Talent Boost activities is planned in the near future⁴⁰

Q21. Based on existing national sources (evaluation reports, media reports, etc.), what are the **factors affecting the attraction of startup founders/employees** in your (Member) State – including both positive factors and obstacles? Please select all relevant boxes.

Hubs and locations for startups (e.g. cities). If yes, please elaborate:

Culture. If yes, please elaborate:

Socio-economic factors (e.g. living costs). If yes, please elaborate:

Other (please specify):

Business Finland⁴¹ lists the following as the major factors affecting the attraction of startups:

- Studies, such as the [UN Happiest Nation report](#), [Startup Genome studies](#), [Global Innovation Index](#)
- Location, climate, taxation, general familiarity with Finland

- Low amount of red tape, transparent society, [Finland Works](#)-recruitment event, digital public services (e.g. healthcare database)
- High cost of living (depending on country of origin)
- Organic emergence of startup ecosystems on certain fields (especially gaming)

³⁷ <https://www.fiban.org/ebanhelsinki2019.html> (Accessed 4.6.2019)

³⁸ <https://arcticstartup.com/event/arctic15-2019/> (Accessed 4.6.2019)

³⁹ <https://www.slush.org/> (Accessed 4.6.2019)

⁴⁰ Response collected from Business Finland directly.

⁴¹ Response collected from Business Finland directly.

Q22a. What are the main **challenges** in attracting startups and innovative entrepreneurs from third countries in your (Member) State? For each challenge mentioned, please describe a) for whom it is a challenge (policy-maker, organization, other stakeholders), b) why it is considered a challenge and c) what is the source of the statement – e.g. based on input from experts, surveys, evaluation reports or from other sources (please indicate which ones).

Business Finland⁴² lists the following as the main challenges:

- Lack of knowledge about Finland (depending on the distance from Finland)
- Finding the right target market
- Standing out from other countries trying to

- attract startups - targeting communication
- High cost of living, high taxation
 - Small domestic market (on the other hand, access to EU internal market)
 - Retention of foreign students in Finland after graduation difficult⁴³

Q22b. What are the **good practices** identified in attracting startups and innovative entrepreneurs from third countries in your (Member) State? For each good practice mentioned, please describe a) for whom it is a good practice (policy-maker, organization, other stakeholders), b) why it is considered a good practice and c) c) what is the source of the statement – e.g. based on input from experts, surveys, evaluation reports or from other sources (please indicate which ones).

According to Business Finland, cooperation between authorities and other stakeholders has been relatively easy; limited resources have made smooth cooperation a priority for all relevant stakeholders. All best practices have been listed by the Ministry of Economic Affairs and Employment in their Talent

Boost Cook Book, which is meant to serve as a practical guide for those working with international talent attraction and retention and those who wish to learn about the international talent scene in Finland⁴⁴.

⁴² Response collected from Business Finland directly.

⁴³ https://yle.fi/uutiset/osasto/news/half_of_foreign_students_aim_to_stay_in_finland_but_many_want_better_job_support/10218298 (Accessed 4.6.2019)

⁴⁴ https://tem.fi/en/article/-/asset_publisher/talent-boost-cookbook-reseptaja-kansainvalisiin-osajijin-liittyvaan-tyohon (Accessed 4.6.2019)

Section 5: Renewal of residence permits/visas and retention measures for startups and innovative entrepreneurs

This section aims at exploring the possibilities for renewal of residence permits/visas granted to startup founders and innovative entrepreneurs as well as retention measures. The section should be answered by all (Member) States. In case there is no specific startup visa/residence permit in your (Member) State, please answer with reference to the schemes/visas/permits TCN startup founders and innovative entrepreneurs can apply for.

Q23a. Is it possible to **renew** the startup visa/residence permit?

Yes. Please describe:

Since the permit category was launched one year ago (2018), there have been no extensions yet. However, it is possible to submit an application to an extended permit. If needed, Finnish Immigration Service can request a new statement from BF (not a prerequisite for granting the permit).

No

Q23b. If yes, what is the renewal period and are the following renewal options possible:

a time limited extension to a visa/residence permit. Please describe:

The extended permit is valid for two years, if the applicant's income is secured.

a permanent residence. Please describe:

Q23c. What are the **main requirements for renewal** of an initial startup visa/residence permit?

A new residence permit can be granted for the entrepreneur on the same grounds, if the business can still be considered viable and the business model still meets Business Finland's conditions for funding early-stage innovative rapid growth companies.

It is also possible to apply for an extended permit, if the enterprise is not exactly the same as in the first application, as long as it is still a startup. If the business can no longer be considered a startup, the applicant should apply for a residence permit for an entrepreneur (NB. not a startup permit).

Q23d. Is the actual establishment of the business checked by the responsible authorities when deciding on the extension of the residence permit?

The existence of the company and its future prospects and viability are re-examined upon the processing of the extended permit.

Q23e. What are the procedures foreseen for TCNs with startup visas/residence permits if:

- Their business ceases being a 'startup' (e.g. they manage to turn their company into a successful business – this may be defined differently in different (Member) States). Please elaborate, explaining after what period and under what conditions the

business is no longer considered as a 'startup':

As the residence permit category (startup permit) is so new still, there are no precedents for this situation⁴⁵.

- Their startup fails. In this case, please clarify what would happen to the startup founder and whether there are other visas/residence permits available for the TCNs to remain in your MS:

If the applicant fulfils the criteria for any other residence permit type, they can apply for that permit⁴⁶.

- Their business plan changes after approval:

Depends on the situation. As stated above, a slight change in the business plan may still be allowed within the residence permit, but a drastic change of business plan after granting the permit could be interpreted as evasion of immigration regulations⁴⁷.

Q24a. Are the following **retention measures** in place for the startup founders and innovative entrepreneurs?

Simplified renewal process:

A new statement from BF is not a prerequisite for the extended permit. Also, the applicant can apply for an extension online without visiting the Immigration Service service point personally.

Tax relief schemes

Others. Please elaborate:

Q24b. What are the main **challenges** regarding the retention of startups and innovative entrepreneurs in your MS? For each challenge mentioned, please describe a) for whom it is a challenge (policy-maker, organization, other stakeholders), b) why it is considered a challenge and c) what is the source of the statement – e.g. based on input from experts, surveys, evaluation reports or from other sources (please indicate which ones).

According to Business Finland, it is too early to say⁴⁸. Business Finland as an organization as well as the startup permit category were both launched in 2018.

Q24c. What are the **good practices** identified with regard to retention of startups and innovative entrepreneurs in your (Member) State? For each good practice mentioned, please describe a) for whom it is a good practice (policy-maker, organization, other stakeholders), b) why it is considered a good practice and c) what is the source of the statement – e.g. based on input from experts, surveys, evaluation reports or from other sources (please indicate which ones).

See 24b above.

Overall, as funding is one of the key challenges of startups, the various funding options that BF provides access to, have been considered beneficial.

Also, one of the main factors is the well-being of the entrepreneur's family. To facilitate this, some initiatives have been already set up. For example, the

city of Tampere, facilitated by Tampere universities, has the [Hidden Gems](#) program, which promotes the growth and international activities of the regional industries and businesses by enabling them to tap into the "hidden" expertise of expatriates' spouse. The project is part of the Talent Boost agenda of the Ministry of Economic Affairs and Employment and funded by the European Social Fund.

⁴⁵ Response collected from Finnish Immigration Service directly.

⁴⁶ Response collected from Finnish Immigration Service directly.

⁴⁷ Response collected from Finnish Immigration Service directly.

⁴⁸ Response collected from Business Finland directly.

Q25a. Has any **misuse of the migratory pathway**⁴⁹ for startups and innovative entrepreneurs been detected in your (Member) State (for example, if someone applies for a startup/entrepreneur visa to gain access to your (Member) State's territory without the actual intention of founding a startup/business)?

Yes. Please elaborate and answer Q24b.:

No

Neither BF nor Finnish Immigration Service had no knowledge of such cases thus far.

Q25b. Do you have any information or statistics on the misuse of migratory pathways for startups and innovative entrepreneurs in your Member State?

No.

Q25c. What is the **survival rate** of startups launched by TCNs in your (Member) State? Survival rate refers to the number of startups that manage to become profitable businesses (see definition). Please explain.

As the startup residence permit has only existed for a year, and the enterprises are even younger than that, it is too early to say and therefore no statistics still exist.

Q25d. Have there been **any evaluation or studies** of your national schemes on startups or other innovative entrepreneurs? Please summarize the main findings.

See 25c above.

More generally, in 2018 an evaluation report⁵⁰ by 4FRONT, together with Etlatiето, The Evidence Network, Erkko Autio and Paolo Borella titled "Startups, accelerators and role of Tekes" summarized the Finnish startup ecosystem accordingly:

According to an analysis of the Helsinki startup ecosystem by Startup Genome⁵¹, Helsinki has been able to activate local resources and reach the 'globalization phase'.

Helsinki has a strong funding base (e.g. the percentage of seed rounds led by local investors is over the global median) but it still needs to attract more foreign venture capital. The connections made locally with startup leaders in top ecosystems are clearly over the global median, and Helsinki seems to be rather close to the core of global connectedness – meaning that it has a fair amount of connections to the top hubs.

However, it seems that the global connectedness has not yet led to higher resource attraction for

the city Helsinki clearly needs to attract more entrepreneurs and startups, since it is lacking behind the global medium in national and global entrepreneur and startup attraction. It seems that Helsinki-based founders have know-how and ambition, but there are talent gaps that could be addressed with better resource attraction. In Helsinki, the number of startups indicating intent to leave the ecosystem is also rather high, but the situation could be addressed e.g. by attracting more immigrant founders and by encouraging women to pursue entrepreneurship. Although the analysis is focused on the Helsinki metropolitan area, the findings are likely to apply to other regions as well, although on a different scale. Resource attraction (especially talent) was also highlighted as the main challenge in the interviews.

⁴⁹ Misuse of migratory pathways refers solely to the cases in which someone has used the startup visa/residence permit channel but does not intend to really set up a business and does not refer to potential illegal practices startups may be involved in as part of their business.

⁵⁰ https://www.businessfinland.fi/globalassets/julkaisut/startups_accelerators_and_role_of_tekes1_2008.pdf

⁵¹ Strangler, D. (2017). Growing Helsinki's Startup Ecosystem. June 2017, Startup Genome.

Section 6: Conclusions

This section of the Synthesis Report will draw conclusions as to the (Member) States' policies and practices related to attracting and retaining startups and innovative entrepreneurs.

Q26. *With regard to the aims of this study, what conclusions would you draw from your findings reached in elaborating your national contribution? In particular, what is the relevance of your findings to (national and/or EU level) policy-makers?*

As stated in the introduction of this study, startups are a relatively new point of interest in the Finnish government's agenda. Attracting foreign talent became official national policy fully with the introduction of the 2017 Talent Boost agenda, which introduced the government's key areas of focus:

1. Make Finland more attractive to international talents;
2. Harness the expertise of international talents already in Finland to support growth, internationalisation and innovation in Finnish companies; and
3. Make the Finnish labour market more open, responsive and attractive to international talents.

A major step in the implementation of this agenda was the introduction of the startup residence permit in April 2018. The permit has thus far existed only for a year and only 18 were granted in the year 2018. Hence, any comparable statistical data does not exist yet on the subject. For the same reason, it is hard to draw any overarching conclusions or policy recommendations yet, as this mechanism of granting access to the Finnish market is still relatively new.

Overall, Finland has had an active and rapidly growing startup ecosystem, which has also attracted foreign investments. The ministry of economic affairs and employment estimates that equity startup investments in Finland have nearly quadrupled between 2010-2018⁵². According to the annual statistics collected by Finnish Business Angels Network (FiBAN) and Finnish Venture Capital Association (FVCA) a record-high figure of 479 million euros was invested into startups and early

stage growth companies in Finland in 2018. Of the total sum, foreign investments accounted for 291 million euros.⁵³

Now, after the startup permit has been launched, the Finnish government has focused on a) promoting Finland as a startup friendly country and b) promoting the startup permit as a convenient migration channel for innovative entrepreneurs from third countries.

It is difficult to predict, which fields in which country or region begin to attract startup entrepreneurs and enterprises. This has also been the experience in Finland, where fields such as gaming have sprung up organically without concerted public policy initiatives and naturally become more attractive than others. As mentioned in Q5 and Q21, this organic mushrooming of enterprises on certain fields is a major pull-factor for foreign startups. Here, it seems that one important role of the Finnish government is to act as a kind of enabler and facilitator of the existing startup ecosystem.

One major cause of concern has been the poor retention of foreign students in Finland after graduation. One reason for this has been difficulties in extending residence permits after the cessation of their student status. The introduction of the startup residence permit (combined with funding schemes of Business Finland) has therefore opened a new channel and incentive for foreigners to stay in Finland post-graduation and made Finland better equipped in harnessing international expertise as well as making Finland more attractive to international talents in the long-term.

⁵² <https://tem.fi/julkaisu?pubid=URN:ISBN:978-952-327-436-5> (in Finnish, Accessed 5.6.2019)

⁵³ <https://paaomasijoittajat.fi/en/a-record-breaking-number-of-investments-479me-jackpot-for-finnish-startups/> (Accessed 5.6.2019)

Annex 1: National statistics

ANNEX 1.1. NUMBER OF APPLICATIONS AND DECISIONS FOR VISAS/ RESIDENCE PERMITS FOR START-UPS AND INNOVATIVE ENTREPRENEURS:

Please provide:

- title(s) of the visa/residence permit (**column B**);
 - total number of applications (**column C**) and applications disaggregated by gender (**columns D and E**);
 - number of applications made when third-country nationals were already in the Member State and from outside -e.g. in country of origin (columns F and G);
 - (where applicable) number of positive decisions on the start-up/business - e.g. after examination of the business plan (**column I**);
 - Acceptance rate (i.e. the share of positive decisions from total applications) (**column K**);
- Kindly indicate the source and explanation of the statistics provided. n/a means data not applicable; n/i means data not available.
- *NB:** If your Member State does not have a specific start-up scheme in place, please provide estimates of the number of persons who came to your Member State to start up a business and please explain how the number was estimated and how the target group is defined. For reference, please see definitions in the common template.

—	Admission scheme(s) - (e.g. residence permit/ visas)		Number of applications submitted to the relevant authority/ committee for assessment				Positive decisions on start-ups (e.g. on the business plan) where applicable		Acceptance rate for start-ups	
	Total	Female	Male	In-country applications	Outside country applications	Sources/ notes/ explanation:	Number of start-ups that have been recognised by the relevant authority	Sources/notes/ explanation: +J3 :J17J3:J14J3:J1 5J3:J16J3:J17J3 :J18J3:J19	% of applications that received a positive decision (please consider positive decisions may be issued for applications submitted in the previous year)	Sources/ notes/ explanation:
2014	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
2015	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
2016	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
2017	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
2018	Eligibility Statement from Business Finland in order to be able to apply for a residence permit for a start-up entrepreneur	108*			Business Finland	34**	Business Finland	31 %	Business Finland	Business Finland

* Residence permit scheme for start-up entrepreneurs introduced on 1st of April 2018, data on applications for an eligibility statement from Business Finland from 1st of April to 31st of December 2018.

** Positive eligibility statement (i.e. the business plan fulfils the criteria for applying for a residence permit for a start-up entrepreneur)

ANNEX 1.1. NUMBER OF APPLICATIONS AND DECISIONS FOR VISAS/ RESIDENCE PERMITS FOR START-UPS AND INNOVATIVE ENTREPRENEURS:

Please provide:

- title(s) of the visa/residence permit (**column B**);
 - number of positive decisions on the visa/residence permit granted to start-up founders/employees (**columns C to E**);
 - percentage of positive decisions on visa/residence permit applications for start-up founders/entrepreneurs/employees (**column G**).
- Kindly indicate the source and explanation of the statistics provided. n/a means data not applicable; n/i means data not available.
***NB**: If your Member State does not have a specific start-up scheme in place, please provide estimates of the number of persons who came to your Member State to start up a business and please explain how the number was estimated and how the target group is defined. For reference, please see definitions in the common template.

—	Admission scheme(s) - (e.g. residence permit/visas)		Positive decisions on start-up founder/employee visa/permit application				Acceptance rate for start-up founder/employee via/permit application	
			Total number of TCNs who have been granted visas/residence permits for start-up/entrepreneurship	Female	Male	Sources/notes/explanation:	% of applications that received a positive decision (please consider the positive decisions may be issued for applications submitted in the previous year)	Sources/notes/explanation:
2014	n/a		n/a	n/a	n/a		n/a	n/a
2015	n/a		n/a	n/a	n/a		n/a	n/a
2016	n/a		n/a	n/a	n/a		n/a	n/a
2017	n/a		n/a	n/a	n/a		n/a	n/a
2018	Residence permit for a start-up entrepreneur		18	2	16	Finnish Immigration Service	58 %	Finnish Immigration Service

* Residence permit for start-up entrepreneurs introduced on 1st of April 2018, data on applications from 1st of April to 31st of December 2018. Data only on start-up founders. Start-up employees are granted a residence permit for an employed person or a residence permit for a specialist and cannot be distinguished from the data.

ANNEX 1.2. STATUS CHANGES

- **Previous statuses before being granted the start-up visa status or equivalent permit for those MS who do not have a specific scheme in place:** If the person granted a residence permit/visa was already in the Member State prior to submitting the application, please provide statistics on the previous statuses (types of visas, residence permit) which the person held before being granted the residence permit for start-up/entrepreneurship or equivalent for those Member States which do not have a specific permit.
- **Status changes from start-up visas/permit or equivalent to other legal grounds:** If the person who stayed in the Member State on a start-up visa/residence permit or equivalent and changed their status kindly indicate the source and explanation of the statistics provided. n/a means data not applicable; n/i means data not available.

Year	Admission scheme(s) - (e.g. residence permit/visas)	"Previous statuses - > start-up visa or equivalent			"Start-up visa or equivalent - > Other statuses /legal grounds		
		Previous status	Number of TCNs	Sources/notes/explanation:	New status	Number of TCNs	Sources/notes/explanation:
2014	n/a	Previous status 1:	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
2015	n/a	Previous status 1:	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
2016	n/a	Previous status 1:	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
2017	n/a	Previous status 1:	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
2018	Extension of a residence permit for a start-up entrepreneur	"Previous status 1: Residence permit for studies"	5	Source: Finnish Immigration Service	n/i	n/i	n/i
2018	Extension of a residence permit for a start-up entrepreneur	"Previous status 2: Search for work, person who has completed a degree"	2	Source: Finnish Immigration Service	n/i	n/i	n/i
2018	Extension of a residence permit for a start-up entrepreneur	Previous status 3: Trainee	2	Source: Finnish Immigration Service	n/i	n/i	n/i
2018	Extension of a residence permit for a start-up entrepreneur	Previous status 4: Other work	1	Source: Finnish Immigration Service	n/i	n/i	n/i

* Residence permit for start-up entrepreneurs introduced on 1st of April 2018, data on applications for an extension of a residence permit, in this case from another status to the residence permit for a start-up entrepreneur from 1st of April to 31st of December 2018.

ANNEX 1.3. RENEWAL

Please provide data on the number of visa/permits renewed.
Kindly indicate the source and explanation of the statistics provided. n/a means data not applicable; n/i means data not available.

Year	Admission scheme(s) - (e.g. residence permit/visas)	Number of visa/permit renewals				Sources/notes/explanation:
		Total	Female	Male		
2014	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
2015	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
2016	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
2017	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
2018	Extension of a residence permit for a start-up entrepreneur	n/i *	n/i	n/i	n/i	n/i

* Residence permit for start-up entrepreneurs introduced on 1st of April 2018. No extensions (renewals) yet.

ANNEX 1.4 MAIN SECTORS/INDUSTRIES OF START-UPS LAUNCHED BY TCNS IN YOUR MEMBER STATE

For each admission scheme in column B, please indicate the main economic sectors and industries. Please feel free to add rows as needed. If possible please use the classification NACE Rev 2 - the Statistical classification of economic activities, more information available here: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nace-rev2> or if alternative statistics is available, please explain/provide a definition of the industries. Kindly indicate the source and explanation of the statistics provided. n/a means data not applicable; n/i means data not available.

Year	Admission scheme(s) - (e.g. residence permit/visas)	Main sectors/industries of persons granted start-up visas/ residence permits	Number of TCNs	Sources/notes/explanation:
2014	n/a	n/a	n/a	n/a
2015	n/a	n/a	n/a	n/a
2016	n/a	n/a	n/a	n/a
2017	n/a	n/a	n/a	n/a
2018	Residence permit for a start-up entrepreneur	Sector 1: IT	n/i	Finnish Immigration Service
	id.	Sector 2: Gaming	n/i	id.
	id.	Sector 3: Health	n/i	id.
	id.	Sector 4: Education	n/i	id.
	id.	Sector 5: Environment	n/i	id.

ANNEX 1.5 SUCCESS RATE

This section aims to gather statistics on the success rates of start-ups, including:

- survival rates of start-ups after 3 and 5 years after launching the business
- number of jobs created
- investment generated
- annual turnover
- taxes (e.g. employment taxes)
- other data

Year	Admission scheme(s) - (e.g. residence permit/visas)	Survival rate of start-ups		Jobs and investment generated by start-ups						Sources/notes/explanation:		
		Share of start-ups (from all start-ups launched by TCNs) which were still in business 3 years after starting up	Share of start-ups (from all start-ups launched by TCNs) which were still in business 5 years after starting up	Sources/notes/explanation:	Number of jobs created	Investment generated (the amount of investment that the start-ups in the business, calculated in euros)	Annual turnover (please explain depending on the data available)	Taxes generated (the amount of taxes collected from start-ups of TCNs calculated in euros; please specify the types of taxes generated)	Other success measures (e.g. contribution to industries/sectors, etc. could also be a qualitative information)		Sources/notes/explanation:	
2014	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
2015	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
2016	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
2017	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
2018	Residence permit for a start-up entrepreneur	n/i*	n/i	n/i	n/i	n/i	n/i	n/i	n/i	n/i	n/i	n/i

* No information available yet

EMN-TUTKIMUS 2018

Kasvu- ja innovaatioyrittäjien maahanmuuton väylät EU:ssa

– (Jäsen)valtion kansallinen
raportti: SUOMI

EU:n AMIF-rahaston
osarahoittama

Kasvu- ja innovaatioyrittäjien maahanmuuton väylät EU:ssa – (Jäsen)valtion kansallinen raportti: SUOMI

ISBN 978-952-5920-89-5 (PDF)

Euroopan muuttoliikeverkosto (EMN) perustettiin Neuvoston päätöksellä 14. päivänä toukokuuta 2008 ja se saa taloudellista tukea Euroopan unionilta. Euroopan muuttoliikeverkoston tavoitteena on vastata yhteisön toimielinten sekä jäsenvaltioiden viranomaisten ja laitosten tarpeeseen saada tietoa maahanmuuttoja turvapaikka-asioista tuottamalla ajantasaista, puolueetonta, luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa näitä asioita koskevan politiikan suunnittelun tukemiseksi Euroopan unionissa. EMN antaa lisäksi yleisölle tietoa kyseisistä asioista.

Tutkimus on tuotettu EU-komission alaisen Euroopan muuttoliikeverkoston kansallisessa yhteyspisteessä. Komissio ei ole vastuussa julkaisussa esitetyistä näkemyksistä eikä vastaa tietojen perusteella tehdyistä päätelmistä.

Tutkimuksesta vastaavat henkilöt:

Ylitarkastaja Tuukka Lampi (Suomen kansallinen yhteyspiste)

Ylitarkastaja Rafael Bärlund (Suomen kansallinen yhteyspiste)

Kansallinen koordinaattori Kielo Brewis (Suomen kansallinen yhteyspiste)

Yhteystiedot:

Euroopan muuttoliikeverkosto

Maahanmuuttovirasto

PL 10

00086 Maahanmuuttovirasto

Puh. 0295 430 431

emn(at)migri.fi

www.emn.fi

ec.europa.eu/emn

Ulkoasu ja taitto: OSG Viestintä

© kannen kuva: Kirijaki

Sisältö

Yhteenveto	4
Osio 1: Yleiskuvaus yrityksen perustamisen liiketoimintaympäristöstä (jäsen)valtiossa	6
Osio 2: Kansallinen lainsäädännöllinen ja poliittinen viitekehys, jota (jäsen)valtio soveltaa kolmansista maista tulevien kasvu- ja innovaatioyrittäjien maahantulon sallimiseen	11
Osio 3: Kolmansista maista tulevien kasvu- ja innovaatioyrittäjien maahanpääsyn edellytykset	15
Osio 4: Kolmansista maista tulevien kasvu- ja innovaatioyrittäjien houkuttelevuus	23
Osio 5: Oleskelulupien/viisumien uusiminen ja toimet, joilla pyritään varmistamaan, että kasvu- ja innovaatioyrittäjät jäävät maahan	29
Osio 6: Johtopäätökset	32

Huomautus: Seuraavat tiedot on toimitettu ensisijaisesti tämän EMN-tutkimuksen synteesiraporttia varten. EMN:n kansallinen yhteyspiste on toimittanut tietoja, jotka sen näkemyksen mukaan ovat ajantasaisia, objektiivisia ja luotettavia tämän tutkimuksen kontekstissa ja rajoissa. Tiedot eivät siis välttämättä ole täysin kattava kuvaus tilanteesta eivätkä ne välttämättä edusta EMN:n kansallisen yhteyspisteen sijaintivaltion virallista politiikkaa kokonaisuudessaan.

Yhteenveto

Yhteenveto toimii **kansallisen raportin yleiskuvauksena**: siinä esitellään tutkimus ja eri osioiden keskeiset tiedot ja luvut, erityisesti (kansallisten) politiikan valmistelijoiden kannalta olennaiset seikat. Siihen voi lisätä innovatiivisia tai visuaalisia esityksiä synteesiraportin infografiikkana ja kuvituselementteinä käytettäväksi.

Kasvuyritykset (startup-yritykset) ovat melko uusi ilmiö maahanmuuttohallinnossa tai maahanmuuttajien keskuudessa. Niistä on kuitenkin nopeasti tullut tärkeä painopistealue Suomen hallituksen talouspolitiikassa.

Hallituksen esityksessä 129/2017¹ (28.9.2017) todettiin, että suomalainen yrityskehitys on läpikäynyt historiallisesti merkittävän muutoksen, jossa ollaan siirtymässä harvojen suurten yritysten muodostamasta liiketoimintakentästä kohti lukuisten pienten yritysten muodostamaa dynaamista liiketoimintaekosysteemiä. Uusia työpaikkoja syntyy tällä hetkellä erityisesti pieniin ja keskisuuriin teknologia- ja innovaatiooperustaisiin kasvuyrityksiin, joissa syntyy myös valtaosa tuottavuuden lisäyksestä.

Tämä talouden kentän pirstaloituminen on heijastunut Suomen maahanmuuttopolitiikkaankin. Ulkomaisten sijoitusten ja osaajien houkuttelusta tuli entistä tärkeämpi osa Suomen hallituksen politiikkaa, kun Talent Boost toimenpideohjelma käynnistettiin vuonna 2017. Ohjelman mukaan ”maahanmuutolla ja kansainvälisten osaajien liikkuvuudella on entistä suurempi merkitys Suomen kilpailukyvyllä”.²

Kansainvälisten osaajien maahanmuuton helpottamiseksi Business Finland ja Maahanmuuttovirasto ottivat vuonna 2018 käyttöön uuden EU:n ulkopuolisille startup-yritysten perustajille suunnatun oleskelulupakategorian. Ensimmäisen vuoden aikana Business Finland sai yli sata lausuntohakemusta, joista 34 sai

myönteisen lausunnon. Maahanmuuttovirasto myönsi 23 startup-yrittäjän oleskelulupaa³.

Startup-yrittäjille suunnattu oleskelulupa kiinnosti erityisesti IT- ja teknologiaosaajia. Oleskelulupaa voi hakea EU:n ulkopuolelta tuleva hakija, joka aikoo perustaa Suomeen startup-yrityksen. EU:n kansalaisille prosessi on yksinkertainen, koska startupin perustaminen Suomeen ei edellytä oleskelulupaa, ainostaan rekisteröitymisen.

Oleskelulupa edellyttää aina Business Finlandin myönteistä lausuntoa. Business Finland arvioi yrityksen liiketoimintasuunnitelman ja sen, onko perustettavalla yrityksellä riittävä osaaminen sekä mahdollisuudet ja resurssit kansainväliseen kasvuun ja liiketoimintaan. Myönteisen lausunnon jälkeen Maahanmuuttovirasto tekee päätöksen oleskeluluvasta. Hakijalle myönnetään yleensä oleskelulupa kahdeksi vuodeksi. Jos startup-yrittäjyys jatkuu, jatkolupaa voi hakea samalla perusteella. Yrityksen perustamisen jälkeen yritys voi hakea rahoitusta sekä Business Finlandilta että yksityisiltä sijoittajilta Suomessa.

Business Finlandin vuonna 2019 laatiman vaikutusraportin mukaan kolmen suurinta startup-yritysten kasvun estettä Suomessa ovat rahoituksen puute, haastava kilpailuympäristö ja asiantuntevien työntekijöiden löytäminen. Vaikka Suomen hallitus on pyrkinyt tekemään yrityksen perustamisesta helpompaa, on yhä toimialoja, joilla lupaprosessi on muita pidempi ja byrokraattisempi.

Lupaprosessin haasteina Maahanmuuttovirasto ja Business Finland mainitsivat seuraavat seikat:

- Kaksivaiheinen hakuprosessi saattaa olla hakijan kannalta hämmentävä.
- Käynti Suomen suurlähetystössä lupahakemuksen jättämistä tai henkilöllisyyden varmistamista var-

¹ https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_129+2017.aspx (viitattu 5.6.2019)

² <https://tem.fi/talent-boost> (viitattu 6.8.2019)

³ https://migri.fi/fi/article/-/asset_publisher/ensimmainen-vuosi-takana-uusi-startup-lupa-kiinnosti-erityisesti-teknologiaosaajia (viitattu 6.8.2019)

ten voi muodostua logistiseksi haasteeksi.

- Vaatimus vähintään kahden henkilön henkilökunnasta: monet hakijoista ovat yhden hengen yrityksiä, joten vaatimus ei täyty ja hylkäysprosentti on korkea.
- Hakemusten seurantaan ja viranomaisten yhteistyöhön ei ole työkaluja.
- Hakijoiden tulojen riittävyyden arvioiminen voi olla hankalaa.

Yksi esimerkki hyvistä käytännöistä on se, että viranomaisten yhteistyö on mahdollistanut startup-oleskeluluvan käyttöönoton – lupakategoria syntyi sekä Business Finlandin että Maahanmuuttoviraston osaamisen pohjalta. Tämän prosessin lisäetu on yhdessä sovitut standardit. Niiden ansiosta rahoitusta pystytään myöntämään nopeasti, koska liiketoimintasuunnitelma on jo esiarvioitu.

Kaiken kaikkiaan Suomessa on aktiivinen kasvuyrittämisen ekosysteemi, joka koostuu yrityskiihdyttämöistä, enkelisijoittajista, pääomasijoittajista, valtion innovaatiotuesta ja lukuisista yksityisistä toimijoista.

Kunnilla ja kaupungeilla on keskeinen rooli alueidensa kasvuyritysten tukemisessa. Useimmilla Suomen suurimmista kaupungeista on omat yrityspalvelukeskuksensa, yrityskiihdyttämönsä ja/tai yhteisölliset työtilansa, joilla pyritään lisäämään innovointia ja yritysten välistä yhteistyötä.

Aiheesta on toistaiseksi vain vähän tilastotietoa, koska lupakategoria on ollut käytössä vasta vuoden ja kasvuyritysten tukeminen on melko uusi asia Suomen hallitusohjelmassa.

Osio 1: Yleiskuvaus yrityksen perustamisen liiketoimintaympäristöstä (jäsen)valtiossa

Tämän esittelyosion on tarkoitus olla yleiskuvaus liiketoimintaympäristöstä (jäsen)valtiossanne **ylipäänsä (myös (jäsen)valtion kansalaiset mukaan luettuna)**, kun taas muissa osioissa keskitytään erityisesti maahanmuuttajien kasvuyritysten ja ”innovaatioyrittäjien” houkuttelemiseen kolmansista maista. Antakaa tarvittaessa vastausten tueksi laadullista näyttöä.

Q1a. Onko (jäsen)valtiossanne **erityisiä menettelytapoja tai strategioita**, joilla pyritään tukemaan kasvuyrityksiä ja innovaatioyrittäjyyttä ylipäänsä? ***Huomatkaa, että tämä kysymys koskee jä-**

senvaltionne yleistä kasvuyritys-/yrittäjyyspolitiikkaa eikä pelkästään kolmansien maiden kansalaisille kohdistettuja toimia.

Kyllä. Lyhyt kuvaus:

Useiden yksityisten toimijoiden lisäksi on Business Finland, jonka Suomen valtio perusti vuonna 2018 houkuttelemaan kansainvälisiä osajia ja tukemaan kasvuyrityksiä. Business Finland tekee tiivistä yhteistyötä julkisen ja yksityisen sektorin toimijoiden kanssa. Yhdessä ne muodostavat Suomen kasvuyrittämisen ekosysteemin.

[Business Finland](#), [ELY-keskukset](#) (elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset), [TE-toimistot](#) (työ- ja elinkeinotoimistot), [Finnvera Oyj](#) ja [Suomen Teollisuussijoitus Oy](#) tarjoavat julkista rahoitusta ja asiantuntija- ja verkostoitumispalveluja liiketoiminnan käynnistämistä ja kehittämistä varten.

Business Finland antaa yrityksille laaja-alaista tukea tutkimus- ja kehitystoiminnassa, auttaa niitä kasvamaan ja tukee niitä kansainvälisissä laajentumispyrkimyksissä. Se tarjoaa yrityksille asiantuntijapalveluja kohdemaissa sekä tietoa kansainvälisistä markkinoista.

Lisäksi Business Finland (BF) on tärkein julkinen tutkimusrahoittaja Suomessa. Sitä ohjaa Suomen Työ- ja elinkeinoministeriö. Vuodesta 2018 alkaen organisaatio on koostunut kahdesta yksiköstä: valtion virasto Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja keskuksen hallinnoimasta valtio-omisteisesta Business Finland Oy yhtiöstä. Virasto määrittelee tavoitteekseen edistää suomalaisen teollisuuden ja palvelusektorin kilpailukykyä auttamalla yrityksiä maailmanluokan teknologian luomisessa ja teknologiaosaamisen kerryttämisessä.

BF jakaa vuosittain 150 miljoonaa euroa rahoitukseen kasvuyrityksille ja tarjoaa niille kansainvälistymispalveluja toimipisteissään 40 eri maassa⁴.

BF Venture Capital tekee sijoituksia pääomasijoitusrahastoihin, jotka sijoittavat kehityksensä alkuvaiheissa oleviin yrityksiin.

ELY-keskukset antavat monenlaista tukea ja neuvontaa yrityksen perustamis- ja alkuvaiheissa. ELY-keskukset etsivät ja arvioivat yksityishenkilöiden ja kasvuyritysten keksintöjä ja innovaatioita sekä auttavat niiden kaupallistamisessa.

Finnvera tarjoaa pk-yrityksille käyttöpääomaa ja viennin rahoitusta sekä auttaa sijoitusten tekemisessä. Se tarjoaa pääomaa uusille innovaatioyrityksille. Suomen Teollisuussijoitus edistää yritysten kasvua ja kansainvälistymistä pääomasijoitusten ja kansainvälisten verkostojen kautta.

Business Finlandin lisäksi monet oppilaitokset järjestävät omia yrittäjyyttä tukevia ja edistäviä ohjelmiaan. Näitä ovat muun muassa Aalto-yliopiston AVP-ohjelma ja Haaga-Helian ammattikorkeakoulun StartUp School.

[StartUp School](#) on Haaga-Helian ohjelma, johon sisältyy kursseja ja muuta toimintaa yrittäjyydestä kiinnostuneille opiskelijoille ja jolla myös tuetaan yrittäjänä jo toimivia opiskelijoita. Ohjelma koostuu käytännön tuesta, kurseista ja tapahtumista, ja opiskelijat voivat myös kerryttää opintopisteitään kasvuyrittäjyyden kautta.

⁴ Business Finlandilta saatu vastaus

[Aalto Ventures Program](#) (AVP) tarjoaa opiskelijoille kursseja, perehdytystä, koulutusta, työpajoja, kasvuyrittämisen ekosysteemin, mentorointia ja verkoston, joita tarvitaan uuden skaalautuvan liiketoiminnan luomiseksi kasvuyrityksessä tai vakiintuneessa organisaatiossa.

Suomen hallitus päätti myös myöntää vähintään miljoona euroa kasvuyrittäjyyden tukemiseen osana [Team Finlandin](#)⁵ (Suomen valtion liiketoiminnan edistämisyhteistyö) vuosien 2017–2018 kasvuohjelmaa.

Q1b. Onko kasvuyritysten ja innovaatioyrittäjien tukeminen ylipäänsä **kansallinen poliittinen prioriteetti**?

Huomatkaa, että tämä kysymys koskee jäsenvaltionne yleistä kasvuyritys-/yrittäjyyspolitiikkaa eikä pelkästään kolmansien maiden kansalaisille kohdistettuja toimia.

Kyllä. Lyhyt kuvaus:

Kasvuyritykset ovat Business Finlandin rahoituksen kohderyhmä tällä hetkellä.

Vuonna 2018 BF:n rahoitus jakautui seuraavasti:

- kasvuyritykset: 153 miljoonaa euroa
- suuryritykset: 140 miljoonaa euroa
- muut pk-yritykset: 126 miljoonaa euroa
- elinkeinorahoitus 32 miljoonaa euroa

Business Finland tukee liiketoimintataitojen vahvistamista kasvuyrityksissä ja yrittäjävetoisissa pk-yrityksissä ja kannustaa näitä yrityksiä merkittävään kansainväliseen kasvuun innovoinnin kautta. Tavoitteena on myös tehdä yrityksistä houkuttelevia sijoituskohteita yksityisille sijoittajille.

Q2. Onko (jäsen)valtiossanne käytössä **kasvu- ja/tai innovaatioyrittäjän (a) juridinen määritelmä** (määritelty esimerkiksi laissa tai ei-sitovissa säädöksissä) **tai (b) työmääritelmä** (määritelty esimerkiksi politiikka-asiakirjoissa, strategioissa tai instituutioiden käyttämissä sisäisissä määritelmässä)?

Kyllä, kasvu-/innovaatioyrittäjä-termille on olemassa juridinen määritelmä. Lisätietoja:

Kasvuyrittäjä-termille ei ole yhtä yksittäistä juridista määritelmää, johon työmääritelmät perustuisivat. Kasvuyrittäjä on määritelty vain ulkomaalaislaissa oleskelulupaprosessin yhteydessä. Ulkomaalaislain 47 g §:ssä kasvuyrittäjä määritellään näin:

Kasvuyrittäjänä pidetään ulkomaalaista, jonka tarkoituksena on toimia päätoimisesti vastuusasemas-

sa sellaisessa Suomeen rekisteröidyssä tai rekisteröitävässä yrityksessä, jonka liiketoimintamalli ja yrityksessä toimivien henkilöiden henkilökohtainen osaaminen täyttävät edellytykset Innovaatorahoituskenttä Business Finlandin alkaville innovatiivisille nopean kasvun yrityksille myönnettävästä rahoituksesta.

Kyllä, kasvu-/innovaatioyrittäjä-termille on olemassa työmääritelmä. Lisätietoja:

Siitä, millainen yritys katsotaan kasvuyritykseksi, on vaihtelevia määritelmiä. Työ- ja elinkeinoministeriö määrittelee startup- eli kasvuyrityksen OECD:n ja EU:n määritelmien pohjalta: kasvuyritys on yritys, joka aluksi työllistää vähintään 10 henkeä ja jonka henkilöstömäärän keskimääräinen vuosikasvu seuraavien kolmen vuoden aikana on yli 20 prosenttia. Jokapäiväisessä kielenkäytössä kasvuyritys-termillä on kuitenkin tätä laajempi merkitys.

Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen (ETLA) vuonna 2017 laatiman raportin mukaan startup-yritys on

nuori, pienehkö, itsenäinen ja yksityinen yritys, jolla on juridiset perusedellytykset kasvuille.⁶

Innovaatioyrittäjä-termille ei ole erityistä määritelmää, koska termiä ei käytetä Suomessa yleisesti. Käytössä ovat termit "kasvuyrittäjä" ja "startup-yritys".

Business Finlandin mukaan julkisen innovaatorahoituksen kontekstissa kasvuyritys on alle viisivuotias yritys.

⁵ <https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=0900908f80509d46> (viitattu 24.5.2019)

⁶ <https://www.etla.fi/wp-content/uploads/ETLA-Raportit-Reports-79.pdf>

Q3a. Mitä vaatimuksia yrityksen perustamiselle on asetettu (jäsen)valtiossanne? Lyhyt kuvaus⁷:

Osakeyhtiön voi perustaa yksi tai useampi luonnollinen tai oikeushenkilö (perustaja). Ainakin yhden perustajan on asuttava pysyvästi Euroopan talousalueella tai, jos perustaja on oikeushenkilö, perustajan kotipaikan on oltava Euroopan talousalueella, jollei Patentti- ja rekisterihallitus myönnä lupaa poiketa tästä säännöstä. Perustajan kansalaisuudella ei siis ole merkitystä.

Yksityisen osakeyhtiön vähimmäisosakepääoma on

2 500 euroa⁸ ja julkisen osakeyhtiön vähimmäisosakepääoma on 80 000 euroa. Osakepääoma on maksettava yhtiön tilille kokonaisuudessaan ennen kuin yhtiö voidaan merkitä Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämään kaupparekisteriin.

Uudet yritykset ilmoittautuvat kaupparekisteriin perustamisilmoituslomakkeella. Lomaketta voi myös käyttää rekisteröitymisessä Verohallintoon, alv-rekisteriin, työnantajaksi ja ennakkoperintärekisteriin.⁹

Q3b. Millainen on uuden yrityksen perustamisen prosessi (jäsen)valtiossanne (ensimmäisestä hakemuksesta viralliseen rekisteröintiin)?

Ensimmäinen vaihe on nimen keksiminen yritykselle. Jotta nimeen saa yksinoikeuden, se on rekisteröitävä Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) ylläpitämään kaupparekisteriin.

Toiseksi yrittäjän on avattava yritykselleen pankkitili. Yritys tarvitsee pankkitiliä osakepääoman maksamiseen, maksusuoritusten käsittelyyn ja kirjanpidon tueksi.

Kolmas vaihe on yrityksen perustamisilmoitus. Yrityksen perustaminen ja rekisteröiminen edellyttävät

ilmoituksia kaupparekisteriin ja Verohallinnon rekistereihin. Ilmoitukset voi tehdä helposti yhdellä lomakkeella (Y-lomakkeella).

Osakeyhtiön voi perustaa verkossa yritys- ja yhteisötietojärjestelmässä. Siellä voi myös luoda oman työtilan [Oma Yritys-Suomi](#) sivustoon. Oma Yritys-Suomi palvelussa on monenlaisia yrityksen perustamiseen liittyviä palveluja. Näiden verkkopalvelujen käyttäminen edellyttää sisäänkirjautumista verkkopankkitunnuksilla.

Q3c. Kuinka kauan yrityksen perustamiseen menee (jäsen)valtiossanne? Erottakaa toisistaan (a) asianomaisen instituution ilmoittama rekisteröinnin enimmäisaika ja (b) käytännössä kuluva aika:

Sähköisen perustamisilmoituksen käsittelyaika Patentti- ja rekisterihallituksessa on kaksi työpäivää¹⁰ (elokuun 2019 tilanne).

Q3d. Millaisia kustannuksia yrityksen rekisteröinnistä syntyy?

Rekisteröintimaksut vaihtelevat rekisteröitävän yrityksen yritysmuodon ja ilmoitustyyppin mukaan (sähköinen ja paperi-ilmoitus).

- Osakeyhtiö 275/380 euroa
- Asunto-osakeyhtiö tai keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö 275 euroa

- Yksityinen elinkeinonharjoittaja 60/110 euroa
- Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö 240 euroa
- Muu yritysmuoto (esim. osuuskunta, yhdistys) 380 euroa
- Aputoiminimen ilmoittaminen 60/100 euroa per nimi¹¹

⁷ Lisätietoja on saatavilla Yrityksen perustaminen portaalissa osoitteessa https://europa.eu/youreurope/business/running-business/startups/starting-business/index_en.htm

⁸ Tämä sääntö poistuu 1.7.2019 osakeyhtiölain muutoksen myötä.

⁹ <https://www.businessfinland.fi/en/do-business-with-finland/work-in-finland/setting-up-a-business/> (viitattu 27.5.2019)

¹⁰ <https://www.prh.fi/en/kaupparekisteri/kasittelyajat.html> (viitattu 6.8.2019)

¹¹ <https://www.prh.fi/en/kaupparekisteri/hinnasto/kasittelymaksut.html> (viitattu 6.8.2019)

Q3e. Onko (jäsen)valtiossanne tehty **arviointeja** tai käyty **julkista keskustelua** liiketoimintaympäristöstä? Onko tunnistettu hallinnollisia esteitä, jotka vaikeuttavat (hankaloittavat) yrityksen perustamista (jäsen)valtiossanne? Mitkä olivat keskeiset johtopäätökset? Lisätietoja ja näyttöä, jos sellaista on saatavilla:

Business Finlandin vuonna 2019 laatiman vaikuttavuusraportin mukaan kolmen suurinta startup-yri-
tysten kasvun estettä Suomessa ovat

- a) rahoituksen puute (48 % startup-yrityksistä)
- b) haastava kilpailuympäristö
(29 % startup-yrityksistä)
- c) asiantuntevien työntekijöiden löytäminen
(29 % startup-yrityksistä)¹²

Toinen kasvuyrittäjien Suomessa kohtaama haaste on pankkitilin avaaminen kolmannen maan kansalaisena¹³.

Lisäksi haasteena on vaatimus siitä, että yrityksen hallituksessa on oltava vähintään yksi EU-kansalainen. Ilman olemassa olevia verkostoja tällaisten kontaktien löytäminen voi olla vaikeaa.

Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskusten (ELY-keskusten)¹⁴ mukaan yrityksen rekisteröiminen ei ole vaikeaa ja sen voi tehdä verkossa. Samassa yhteydessä voi rekisteröityä Verohallinnon järjestelmiin. Tarjolla on myös useita palveluja, joissa yrityksen rekisteröimisen voi ostaa kokonaisratkaisuna. Toisaalta on toimialoja, joilla edellytetään muita aloja enemmän lupia tai lisensejä, mikä voi hidastaa rekisteröintiprosessia tai kasvuyritysrahoituksen hankkimista. Lupia myöntävät monet eri viranomaiset, ja niiden asiakirjavaatimukset saattavat vaihdella suu-
restikin. Ei ole olemassa yhtä yksittäistä tietokantaa, jota kaikki viranomaiset käyttäisivät tähän tarkoitukseen, joten kasvuyrittäjä on itse vastuussa tarvittavien tietojen keräämisestä ja toimittamisesta kaikille tarvittaville viranomaisille. Eri viranomaisten käsittelyajat voivat vaihdella. Lisäksi haasteita voi syntyä kaupunki- tai kuntarajoista, jos yrityksellä on toimipisteitä useilla paikkakunnilla. Viranomaisyhteistyö vaihtelee suuresti alueittain.

Q4a. Onko (jäsen)valtiossanne **keskittymiä** tai **ekosysteemejä** (ks. määritelmät)?

Kyllä. Kuvaus:

Ei, merkittäviä yrityskeskittymiä tai ekosysteemejä ei ole.

Suomessa on melko aktiivinen kasvuyrittämisen ekosysteemi, joka koostuu yrityskiihdyttämöistä, enkelisijoittajista, pääomasijoittajista ja valtion innovaatiotuesta.

Työ- ja elinkeinotoimistot (TE-toimistot) myöntää starttirahaa edistääkseen uutta yritystoimintaa ja työllistymistä. Se turvaa yrittäjän toimeentulon siltä ajalta, jonka yritystoiminnan käynnistys ja vakiinnuttaminen arviolta kestää – kuitenkin enintään 12 kuukauden ajan. Starttiraha on peruspäivärahan suuruinen eli 32,40 euroa päivältä¹⁵.

Kaupungeilla, kunnilla ja yksityisillä toimijoilla on yhteisöllisiä työtiloja, joissa tiimit voivat pyrkiä tavoitteisiinsa yhdessä. Yksi esimerkki näistä on [Maria 01](#) Helsingissä. Vanhasta sairaalasta on pienellä muutosrakentamisella tehty kasvuyritysten kotipesä. Maria 01:ssä toimii tällä hetkellä 105 kasvuyritystä ja 10 pääomasijoitusyritystä. Suunnitelmassa on laajentaa tiloja niin, että yritysten määrää voisi kasvattaa ja Maria 01:een saataisiin myös suurten

yritysten tutkimus- ja kehitystoimintaa.

Aalto-yliopiston kampuksella Espoossa on myös oma kasvuyritysyhteisönsä, A Grid. Yhteisöön kuuluu noin 140 kasvuyritystä, ja niiden kasvun tukena on vahva verkosto, johon kuuluvat muun muassa Business Espoo, TE-toimisto, [Keskuskauppakamari](#), [Design Factory](#), [Aalto Startup Center](#), [Aalto Entrepreneurship Society](#), [Startup Sauna](#) ja [Slush](#).

Kasvuyritystapahtumia on myös useita. Esimerkiksi vuosittainen kasvuyritys- ja teknologiatapahtuma Slush on Suomessa perustettu voittoa tavoittelematon opiskelijavetoinen yhteisö, joka perustettiin alun perin muuttamaan suhtautumista yrittäjyyteen. Vuonna 2018 Slush järjestettiin Tokiossa, Shanghais-
sa, Singaporessa ja Helsingissä. Vuosina 2008–2018 se on kasvanut 300 hengen konferenssista yhdeksi maailman johtavista kasvuyritystapahtumista. Vuonna 2018 Slush Helsinki houkutteli yli 20 000 osallistujaa, 3 100 kasvuyritystä, 1 800 sijoittajaa ja 800 journalistia 130 maasta.

¹² https://www.businessfinland.fi/globalassets/julkaisut/bf_vaikuttavuusraportti2019.pdf (viitattu 28.5.2019)

¹³ <https://yle.fi/uutiset/3-7196849> (viitattu 6.8.2019)

¹⁴ ELY-keskukselta saatu vastaus

¹⁵ https://www.te-palvelut.fi/te/en/employers/for_entrepreneurs/services_new_entrepreneurs/startup_grant/index.html

Q4b. Mikä on **kaupunkien tai alueiden rooli** yrittäjyyden ekosysteemien ja kasvuyrityskeskittymien luomisessa ja tukemisessa (jäsen)valtiossanne? Kuvailkaa ja antakaa esimerkkejä.

Kunnilla ja kaupungeilla on keskeinen rooli alueidensa kasvuyritysten tukemisessa. Useimmilla Suomen suurimmista kaupungeista on omat yrityspalvelukeskuksensa, yrityskiihdyttämönsä ja/tai yhteisölliset työtilansa, joilla pyritään lisäämään innovointia ja yritysten välistä yhteistyötä. Alla on lueteltu muutamia keskeisiä esimerkkitapauksia.

Helsinki region: [Helsinki Business Hub](#), [Newco](#), [International House Helsinki](#), [Maria 01](#) (ks. edellä), [Aalto Entrepreneurship Society](#), [A Grid](#)

Tampere: [Business Tampere](#), [Tribe Tampere](#)

Turku: [Turun Tiedepuisto](#), [SparkUp](#)

Oulu: [Business Oulu](#)

Q5. Mitkä ovat pääasialliset **sektorit** ja **toimialat**, joilla (jäsen)valtionne pyrkii houkuttelemaan / houkuttelee kasvuyrityksiä ja innovaatioyrittäjiä? Kuvailkaa lyhyesti ja vertailun helpottamiseksi **viitatkaa** NACE Rev.2 -toimialaluokituksen¹⁶ **pääluokkiin (päätasen luokituksiin)**, mikäli mahdollista.

Suomi ei ole tietoisesti pyrkinyt houkuttelemaan tiettyjen alojen yrityksiä, mutta joistakin aloista on tullut luonnollisesti houkuttelevampia kuin toisista.

Merkittäviä aloja ovat muun muassa tietotekniikka, digitaaliset palvelut, kryptovaluutat, ohjelmistot, laitteistot, tekoäly, lohkoketjut, esineiden Internet, pelit, laajennettu todellisuus / virtuaalitodellisuus, energia- ja ympäristöala, terveys ja koulutus¹⁷.

¹⁶ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5902521/KS-RA-07-015-EN.PDF/dd5443f5-b886-40e4-920d-9df03590ff91?version=1.0>

¹⁷ Luettelo perustuu Business Finlandin ja Maahanmuuttoviraston maahanmuuttoyksikön haastatteluvastauksiin

Osio 2: Kansallinen lainsäädännöllinen ja poliittinen viitekehys, jota (jäsen)valtio soveltaa kolmansista maista tulevien kasvu- ja innovaatioyrittäjien maahantulon sallimiseen

*Tämän osion on tarkoitus olla yleiskuvaus EU:n jäsenvaltioiden ja Norjan kansallisista lainsäädännöllisistä viitekehysistä ja menettelytavoista, jotka koskevat **kolmansista maista** tulevia kasvu- ja innovaatioyrittäjiä. Antakaa tarvittaessa vastausten tueksi laadullista näyttöä.*

Q6. Onko kasvuyritysten ja innovaatioyrittäjien houkuttelevuus kolmansista maista **kansallinen poliittinen prioriteetti?**

Kyllä, se on kansallinen poliittinen prioriteetti. Lisätietoja:

Ei, se ei ole keskeinen kansallinen poliittinen prioriteetti. Lisätietoja:

Pääministeri Juha Sipilän hallitus päätti puoliväliriihessä 2017 käynnistää poikkihallinnollisen, valtioneuvoston yhteisen Talent Boost – Kasvua kansainvälisistä osaajista toimenpideohjelman. Talent Boost ohjelman tavoitteena on

1. vahvistaa kansainvälisten osaajien houkuttelua Suomeen
2. kanavoida Suomessa jo olevien kansainvälisten osaajien asiantuntemus yritysten kasvun ja kansainvälistymisen sekä innovaatiotoiminnan tueksi
3. lisätä työmarkkinoiden avoimuutta, vastaanottavaisuutta ja houkuttelevuutta kansainvälisille osaajille.

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa ohjelman koordinoinnista. Ministeriöiden lisäksi toimenpideohjelman ohjausryhmään kuuluvat Helsingin, Espoon, Vantaan, Tampereen ja Turun edustajat. Kansainvälisten osaajien houkuttelusta ja heidän asiantuntemuksensa hyödyntämisestä käydään jatkuvaa vuoropuhelua myös muiden kaupunkien ja alueiden, yritysten, yrittäjäjärjestöjen, kauppakamarin, korkeakoulujen, kansainvälisten osaajien ja muiden sidosryhmien kanssa¹⁸.

Business Finland on luonut kansainvälisille osaajille suunnatun #Finlandworks-markkinointiviestintäkonseptin ja kehittää Workinfinland.fi-verkkosivustoa. Lisäksi se aloitti Talent Explorer innovaatorahoituksen keväällä 2019 kannustaakseen yrityksiä rekrytoimaan kansainvälisiä osaajia.

Kasvuyrittäjille suunnattu oleskelulupa otettiin käyttöön 1.4.2018. Luvan ansiosta kansainväliset kasvuyrittäjät, jotka ovat kolmansien maiden kansalaisia, voivat perustaa kasvuyrityksen Suomeen ja tulla osaksi Suomen energistä kasvuyrittämisen ekosysteemiä. Lupa on tarkoitettu Euroopan unionin ulkopuolelta tuleville innovatiivisten kasvuyritysten perustajille. Uusi lainsäädäntö tuli voimaan huhtikuussa 2018, ja ensimmäisen vuoden aikana hakijayrityksiä oli yli 100.

Ennen kuin hakijayritys lähettää oleskelulupahakemuksen Maahanmuuttovirastolle, sen on saatava Business Finlandilta myönteinen lausunto. Business Finland arvioi, onko yrityksellä nopeaan kansainväliseen kasvuun tarvittava liiketoimintamalli, tiimi ja resurssit. Arvioinnin jälkeen hakija saa lausunnon liitettäväksi oleskelulupahakemukseensa.

Lausunto on voimassa kaksi kuukautta, ja hakijan on tehtävä oleskelulupahakemuksensa tänä aikana. Maahanmuuttovirasto tekee päätöksen oleskeluluvasta mutta arvioi vain yleisiä oleskeluluvan myöntämisperusteita. Käsittelyaika on noin kaksi viikkoa tai vähemmän. Jos hakijalle myönnetään oleskelulupa, se on jatkuva oleskelulupa (A-tyypin oleskelulupa), joka on voimassa yleensä kaksi vuotta ja jolle voi hakea jatkoa. Oleskelulupa ei liity sijoituksia tai taloudellista tukea. Lupa sisältää oikeus perheen yhdistämiseen eli yrittäjän perheenjäsenet voivat hakea perheenjäsenen oleskelulupaa.

¹⁸ <https://tem.fi/en/talent-boost-en> (viitattu 6.8.2019)

Q7a. Onko kansallisessa lainsäädännössä säädöksiä erityisestä **viisumista tai oleskeluluvasta**, jolla helpotetaan kasvuyritysten perustajien ja innovaatioyrittäjien maahanmuuttoa kolmansista maista?

Kyllä, saatavilla on erityinen viisumi, jolla helpotetaan kolmansista maista olevien kasvuyritysten perustajien maahanmuuttoa. Lisätietoja:

Kyllä, saatavilla on erityinen oleskelulupa, jolla helpotetaan kolmansista maista olevien kasvuyritysten perustajien maahanmuuttoa. Lisätietoja:

- Startup-oleskelulupa on tarkoitettu EU:n ulkopuolelta tuleville kansainvälisille osaaajille, jotka haluavat perustaa yrityksen Suomeen ja tähtäävät kansainväliseen kasvuun.
- Lupa perustuu vuonna 2018 tehtyyn ulkomaalaislain muutokseen (121/2018, 47g–h §).
- Tavoite on helpottaa kansainvälisten osaaajien maahanmuuttoa ja yrittäjyyttä.
- Oleskelulupaa haetaan Maahanmuuttovirastosta.

Ennen sitä Business Finland arvioi yrityksen liiketoimintasuunnitelman.

- Hakijalle myönnetään yleensä oleskelulupa kahdeksi vuodeksi. Jos startup-yrittäjyys jatkuu, jatkolupaa voi hakea samalla perusteella.
- Yrityksen perustamisen jälkeen yritys voi hakea rahoitusta sekä Business Finlandilta että yksityisiltä sijoittajilta Suomessa.¹⁹

Ei, vaan kasvu-/innovaatioyrittäjien maahanmuuttoa kolmansista maista helpotetaan yleensä toisentyypisellä oleskeluluvalla. Lisätietoja:

Ei, saatavilla ei ole erityistä viisumia tai oleskelulupaa, mutta käytössä on ohjelmia tai muita hankkeita, joiden tavoitteena on helpottaa kasvu- ja innovaatioyrittäjien maahanmuuttoa kolmansista maista. Lisätietoja:

Q7b. Jos (jäsen)valtiollanne on erityinen kasvuyritysten perustajille suunnattu viisumi/oleskelulupa, kerrokaa (jäsen)valtionne **perusteista** tällaisten järjestelmien käyttöönotolle:

Hallituksen esityksessä 129/2017²⁰ todettiin, että suomalainen yrityskehitys on läpikäynyt historiallisesti merkittävän muutoksen, jossa ollaan siirtymässä harvojen suurten yritysten muodostamasta liiketoimintakentästä kohti lukuisten pienten yritysten muodostamaa dynaamista liiketoimintaekosysteemiä. Uusia työpaikkoja syntyy tällä hetkellä erityisesti pieniin ja keskisuuriin teknologia- ja innovaatioperustaisiin kasvuyrityksiin, joissa syntyy myös valta-

osa tuottavuuden lisäyksestä.

Esityksessä todettiin myös, että kansainvälinen kilpailu kasvuyrittäjistä on kovaa ja Suomen hallituksen on pyrittävä tukemaan kasvuyrityksiä erilaisilla toimenpiteillä. Yksi näistä toimenpiteistä on ollut kasvuyrittäjille suunnattu oleskelulupa.

Q7c. Jos vastaus on Kyllä, milloin tämä kasvuyrittäjäjärjestelmä otettiin käyttöön?

Laki tuli voimaan huhtikuussa 2018.

Q7d. Jos vastaus on Kyllä, mitä laillisia maahanmuuton väyliä kasvuyritysten perustajat käyttivät ennen erityisen kasvuyrittäjäjärjestelmän käyttöönottoa?

Ennen kasvuyrittäjille suunnatun oleskeluluvan käyttöönottoa oleskelulupaa voi hakea yksityisyrittäjänä. Osa yrittäjähakemuksista käsiteltiin työlupina (kun kyseessä oli osakeyhtiö). Kun kasvuyrittäjän oleskelulupa lisättiin ulkomaalaislakiin, yksityisyrittäjän

määritelmä poistettiin ja korvattiin uudelleen määritellyllä yrittäjä-termillä. Lupaa laajennettiin niin, että oleskelulupa voitiin myöntää yrityksen tyyppistä riippumatta. Näiden lakimuutoksien yhteydessä lisättiin myös uusia kasvuyrittäjiä koskevia pykäläiä.

¹⁹ https://migri.fi/en/article/-/asset_publisher/ensimmainen-vuosi-takana-uusi-startup-lupa-kiinnostti-erityisesti-teknologiaosaaajia (viitattu 6.8.2019)

²⁰ https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_129+2017.aspx (viitattu 5.6.2019)

Q7e. Jos vastaus on Kyllä, mitä laillisia maahanmuuton väyliä kasvuyritysten perustajat käyttivät ennen erityisen kasvuyrittäjäjärjestelmän käyttöönottoa? -

Q8a. Onko kansallisessa lainsäädännössä säädetty erityisestä viisumista/oleskeluluvasta, jolla helpotetaan kasvuyritysten **työntekijöiden** maahanmuuttoa kolmansista maista?

- Kyllä, saatavilla on erityinen viisumi, jolla helpotetaan kasvuyritysten työntekijöiden maahanmuuttoa kolmansista maista. Lisätietoja:
- Kyllä, saatavilla on erityinen oleskelulupa, jolla helpotetaan kasvuyritysten työntekijöiden maahanmuuttoa kolmansista maista. Lisätietoja:
- Ei. Lisätietoja:

Eryistä lupakategoriaa ei ole käytössä²¹. Kasvuyritysten työntekijöillä on oltava oleskelulupa, johon sisältyy oikeus työskennellä Suomessa.

Q8b. Jos (jäsen)valtiollanne on erityinen kasvuyritysten työntekijöille suunnattu viisumi/oleskelulupa, kertokaa tällaisten järjestelmien käyttöönoton **perusteista** -

Q8c. Jos vastaus on Kyllä, milloin tämä kasvuyritysten työntekijöiden järjestelmä otettiin käyttöön? -

Q9a. Onko (jäsen)valtiossanne **suunnitteilla muutoksia** kolmansista maista olevia kasvu- tai innovaatioyrittäjiä koskevaan lainsäädäntöön/politiikkaan/käytäntöihin?

- Kyllä. Lisätietoja:
- Ei.

Nykyistä lainsäädäntöä on arvioitu eri sidosryhmien tapaamisissa. Näkemys on, että lakia ei tarvitse muuttaa mutta lupaa on tehtävä tunnetummaksi ulkomailla²².

Q9b. Jos (jäsen)valtiollanne ei ole erityisiä kasvuyritysten perustajille/työntekijöille suunnattuja järjestelmiä, onko (jäsen)valtione **suunnitelmissa ottaa käyttöön** tällaisia säädöksiä tulevina vuosina?

- Kyllä. Lisätietoja: -
- Ei. Lisätietoja: -

Q9c. Onko viime aikoina käyty tai onko parhaillaan käynnissä **kansallista julkista/poliittista keskustelua** kolmansista maista tulevien kasvu- ja innovaatioyrittäjien maahanmuuton helpottamisesta?

- Kyllä. Lisätietoja ja laadullista näyttöä:
- Ei.

Kasvuyritykset ovat melko uusi ilmiö maahanmuuttohallinnossa tai maahanmuuttajien keskuudessa. Uuden kasvuyrittäjille suunnatun oleskeluluvan käyttöönotto herättikin jonkin verran julkista keskustelua. Etenkin vuoden 2019 eduskuntavaalien aikoihin keskustelussa käsiteltiin pääasiassa työperusteista maahanmuuttoa ylipäänsä. Julkinen keskustelu kasvuyrityksistä on ollut harvinaista.

YLE julkaisi 29.10.2018 artikkelin intialaisyrittäjäs-
tä, joka perusti kasvuyrityksen Suomeen ja sai tähän

kahden vuoden oleskeluluvan. Artikkelissa käsiteltiin myös yleisesti sitä, miten Suomi on mukana kansainvälisessä kilpailussa osaajista keinonaan kasvuyrittäjille suunnattu oleskelulupa²³.

YLE julkaisi 7.5.2019 artikkelin²⁴ Danske Bankin ja oslolaisen kasvuyrityshautomon Arkwright X:n kyselystä, jossa selvitettiin Pohjoismaiden kasvuyritysten maksamia palkkoja. Kysely paljasti, että kohteena olleista neljästä Pohjoismaasta (Suomi, Ruotsi, Norja ja Tanska) pienin keskivuospalkka oli suomalaisten

²¹ Maahanmuuttoviraston maahanmuuttoyksikkö

²² Sisäministeriön maahanmuutto-osasto

²³ <https://yle.fi/uutiset/3-10477914> (viitattu 29.5.2019)

²⁴ <https://yle.fi/uutiset/3-10764647> (viitattu 29.5.2019)

kasvuyritysten työntekijöillä. Suomalaisen kasvuyrityksen työntekijän ostovoimakorjattu keskivuosi-palkka oli 44 229 euroa, kun taas Tanskassa se oli 61 032 euroa. Suomalaisten kasvuyritysten työntekijöillä oli kuitenkin lyhin työviikko (42 tuntia; esimerkiksi Norjassa työviikon pituus oli 49 tuntia). Tätä selittää osin se, että muissa Pohjoismaissa vastaajissa oli suhteellisesti enemmän omistajayrittäjiä. Näiden yrittäjien viikkotunnit ylittivät usein 50 tunnin rajapyykin. Artikkelin mukaan Suomessa arvioidaan olevan 5 000–7 000 startup-yritystä ja yhdessä startupissa työskentelee tyypillisesti muutama työntekijä. Startup-sektorilla työskentelee kaiken kaikkiaan 10 000–20 000 työntekijää.

Maahanmuuttovirasto julkaisi 3.4.2019 startup-yrittäjille suunnattua oleskelulupaa koskevan tiedotteen²⁵ vuosi lupakategorian käyttöönoton jälkeen. Vuoden loppuun mennessä hakemuksia oli saapunut yhteensä 108. Näistä 34 sai myönteisen lausunnon Business Finlandilta. Startup-yrittäjän oleskelulupia myönnettiin 23. Luvut vastasivat hallituksen odotuksia ensimmäisen vuoden osalta. Business Finlandin mukaan lupaa ei vielä ollut tehty tunnetuksi erityisen aktiivisesti. Toistaiseksi sitä oli esitelty Helsingin, Singaporen ja Japanin Slush-tapahtumissa.

²⁵ https://migri.fi/uutishuone/tiedote/-/asset_publisher/ensimmainen-vuosi-takana-uusi-startup-lupa-kiinnosti-erityisesti-teknologiaosaajia (viitattu 29.5.2019)

Osio 3: Kolmansista maista tulevien kasvu- ja innovaatioyrittäjien maahanpääsyn edellytykset

Tämän osion on tarkoitus olla yleiskuvaus maahanpääsyn edellytyksistä, jotka koskevat kolmansista maista tulevia kasvu- ja innovaatioyrittäjiä. Ohjeita vertailun helpottamiseksi:

- Osiossa 3.1 keskitytään liiketoiminnan (eli kasvuyrityksen) arviointiin. Osion täyttävät vain ne (jäsen) valtiot, joilla on erityinen arviointiprosessi kolmansien maiden kansalaisten kasvuyritys-/liiketoimintasuunnitelmille. Jos käytössä ei ole erityistä prosessia ja näihin tapauksiin sovelletaan yleistä uuden yrityksen rekisteröintiprosessia, vastatkaa vain osion 1 kysymykseen Q3.
- Osion 3.2 täyttävät vain ne (jäsen)valtiot, joilla on erityinen järjestelmä.
- Osion 3.3 täyttävät vain ne (jäsen)valtiot, joilla ei ole erityistä järjestelmää.
- Osiossa 3.4 tarkastellaan neljää kuvitteellista tapausta, ja kaikkien (jäsen)valtioiden tulee täyttää tämä osio.

3.1. Maahanpääsyn edellytykset liiketoiminnan (kasvuyrityksen) näkökulmasta – liiketoimintasuunnitelman ja kasvuyrittäjyyden ehtojen täyttämisen arviointi [VAIN NE (JÄSEN)VALTIOT, JOILLA ON ERITYINEN LIIKETOIMINNAN/KASVUYRITYKSEN ARVIOINTIPROSESSI]

Q10. Kertokaa, mitkä ovat **edellytykset/kriteerit, jotka on täytettävä tullakseen luokitelluksi kasvu- tai innovaatioyrittäjäksi** (esimerkiksi sijoittaminen, innovatiivinen ja skaalautuva liiketoimintamalli²⁶ tai aiempi rekisteröinti (jäsen)valtiossa)?

Business Finland arvioi, onko kasvuyrityksen liiketoimintamalli innovatiivinen ja skaalautuva. Tässä sovelletaan samoja kriteerejä kuin suomalaisiin kasvuyrityksiin, jotka hakevat rahoitusta BF:ltä. Kriteerit ovat

- liiketoimintamalli
- markkinapotentiaali
- mahdollisuudet kansainväliseen kasvuun
- kilpailuetu
- tiimi.

Yrityksellä ei tarvitse olla varmaa rahoitusta, kun se lähettää liiketoimintasuunnitelmansa BF:n arviotavaksi, mutta rahoitussuunnitelma sillä tulisi olla.

Maahanmuuttovirasto käsittelee oleskelulupahakemuksen BF:n lausunnon perusteella ja tarkastelee hakemusta asiaan liittyvän lainsäädännön vaatimusten kannalta.

Q11. Kuvailkaa kasvuyritysten/innovaatioyrittäjyyden **arviointiprosessia**:

Q11a. Kuka arvioi kasvuyrityksen kelpoisuuden? Lisätietoja:

Business Finland arvioi kasvuyrityksen lähettämän lausuntohakemuksen ja antaa lausunnon, joka liitetään Maahanmuuttovirastolle lähetettävään kasvuyrittäjän oleskeluluvan hakemukseen.

Prosessi on kaksivaiheinen²⁷:

1) Business Finlandin lausunto:

- kasvuyritystiimi, joka koostuu vähintään kahdesta perustajasta ja jolla on monipuolista kokemusta

- tarkoituksena perustaa nopeasti kasvava yritys Suomeen
- innovatiivinen liiketoimintasuunnitelma
- sitoutuminen liiketoimintaideaan ja yrityksen kasvattamiseen
- merkittävä omistusosuus yrityksessä (luvan hakijoilla on esimerkiksi vähintään 60 prosentin omistusosuus yrityksestä)
- riittävät resurssit ja rahoitus yrityksen alkuvaiheen kehittämistä varten
- turvattu toimeentulo.

²⁶ "Skaalautuvuus on yksi tärkeimmistä seikoista yrittäjille, jotka suunnittelevat uuden yrityksen perustamista tai nykyisen liiketoimintansa kehittämistä. Liiketoiminnan kasvu edellyttää skaalautuvaa liiketoimintamallia, jolla voidaan ajan mittaan kasvattaa tuloja lisäämällä liikevaihtoa ja välttämällä kustannusten kasvua. Lähde: www.entrepreneur.com

²⁷ www.businessfinland.fi/en/startuppermit (viitattu 29.5.2019)

2) Kasvuyrittäjän oleskeluluvan hakemus Maahanmuuttovirastolle, joka tarkastelee hakemusta asiaan liittyvän lainsäädännön vaatimusten kannalta.

Q11b. Mitä **asiakirjoja** arviointia varten pitää toimittaa? Kuvailkaa tilannetta ja kertokaa, sovelletaanko kolmansien maiden kansalaisiin, jotka ovat jo perustaneet kasvuyrityksen ulkomailla, erilaista menettelytapaa kuin kolmansien maiden kansalaisiin, joilla ei ennestään ole yritystä:

Liiketoimintasuunnitelma. Lisätietoja:

- [lausuntohakemusmallipohjaan](#) asianmukaisesti täytetty liiketoimintasuunnitelma

Rahoitustilanneasiakirjat (esim. tiliotteet). Lisätietoja:

Patentit, tavaramerkit, immateriaaliomaisuus. Lisätietoja:

Kasvuyrityksen perustajan pätevyys- ja tutkintotodistukset. Lisätietoja:

Näyttöä rekisteröitymisestä kansalliseen kaupparekisteriin. Lisätietoja:

Muita asiakirjoja. Lisätietoja:

- Kopiot passeista
- Ansioluettelot
- Maahanmuuttovirasto ei saa BF:lle lähetettyjä liitteitä. Sille on toimitettava seuraavat asiakirjat: liiketoimintasuunnitelma, hakijoiden koulutusta koskevat tiedot, ansioluettelo, tiliotteet (todisteet tuloista) ja asiakirjatodisteet aiemmista yrityksistä.

Q11c. **Kuinka kauan** menee keskimäärin siihen, että tehdään päätös kasvuyrityksen oikeudesta osallistua järjestelmään? Erottaa toisistaan (i) lainsäädännössä määritetty enimmäiskäsittelyaika ja (ii) keskimääräinen käsittelyaika käytännössä:

Lausunnon keskimääräinen käsittelyaika on noin 30 päivää.

Q11d. Kun päätös on ilmoitettu hakijalle, missä ajassa hänen pitää rekisteröidä yritys tai hakea oleskelulupaa? Lisätietoja:

Lausunto on voimassa kaksi kuukautta.

Q11e. Miten hakuprosessi hoidetaan? Lisätietoja:

Sähköisesti. Lisätietoja:

Henkilökohtaisesti. Lisätietoja:

Muulla tavalla. Lisätietoja:

Lausunnon saa vain sähköisesti. Lausuntohakemus ja muut tarvittavat asiakirjat lähetetään Business Finlandille suojatulla sähköpostilla. Oleskelulupahakemuksen voi jättää henkilökohtaisesti Suomen edustustoon tai Maahanmuuttoviraston palvelupisteeseen Suomessa.

Hakemuksen voi tehdä myös sähköisesti. Sähköisen hakemuksen tekemisen jälkeen hakijan on käytävä Suomen edustustossa ulkomailla tai Maahanmuuttoviraston palvelupisteessä Suomessa henkilöllisyyden varmistamista varten.

3.2 Maahanpääsyn edellytykset yksilön näkökulmasta (kasvuyritysten perustajat ja työntekijät) [VAIN NE (JÄSEN)VALTIOT, JOILLA ON ERITYINEN KASVUYRITTÄJÄJÄRJESTELMÄ]

Q12a. Mitä **edellytyksiä kasvuyrittäjän viisumin** hakemiselle on (esimerkiksi riittävä toimeentulo, vastuuviranomaisen antama kasvuyrityksen ennakkohyväksyntä tai vakuutus)? Määritä kohderyhmä:

Kasvuyritysten perustajat. Lisätietoja: –

Suomeen pääsyä varten ei ole erillistä viisumia. Suomi myöntää vain Schengen-viisumeita, jotka on tarkoitettu lyhyeen oleskeluun Schengen-alueella. Jos henkilö tulee Suomeen Schengen-viisumilla ja sitten hakee kasvuyrittäjän oleskelulupaa, hän rikkoisi Schengen viisumisäännöstöä, jossa todetaan,

että hakijan on todistettava vilpittömän aikomuksensa poistua jäsenvaltioiden alueelta ennen haettavan viisumin voimassaolon päättymistä²⁸.

Kasvuyritysten perustajat voivat hakea kasvuyrittäjän oleskelulupaa Suomen suurlähetystön kautta.

Kasvuyritysten työntekijät. Lisätietoja: –

Q12b. Mitä **edellytyksiä kasvuyrittäjän oleskeluluvan** hakemiselle on (esimerkiksi riittävä toimeentulo, vastuuviranomaisen antama kasvuyrityksen ennakkohyväksyntä tai vakuutus)? Määritä kohderyhmä:

Kasvuyritysten perustajat. Lisätietoja:

Suomessa maahantulon yleiset edellytykset ovat seuraavat:

- Hakijalla on passi, joka on voimassa hänen oleskelulupansa voimassaolon ajan.
- Hakijaa ei ole määrätty maahantulokieltoon.
- Hakija ei vaaranna yleistä järjestystä tai turvallisuutta eikä häntä epäillä maahanmuuttosäännösten kiertämisestä.
- Hakija ei vaaranna kansanterveyttä.
- Hakija ei vaaranna Suomen kansainvälisiä suhteita.

Lisäksi kasvuyrittäjällä on oltava

- Myönteinen lausunto Business Finlandilta.

Lausunto saa olla enintään kaksi kuukautta vanha, eikä kasvuyrittäjän oleskelulupaa voi myöntää ilman sitä. Lupaa ei voida myöntää ilman tätä lausuntoa.

- turvattu toimeentulo. Hakijalla on oltava riittävät taloudelliset resurssit (vähintään 1 000 euroa kuussa) elinkustannuksiin Suomessa. Vaadittuja asiakirjoja ovat selvitys tuloista (esimerkiksi tiliote tai selvitys muista varoista, jotka voidaan siirtää Suomeen) sekä uusien tilinpäätös- ja viimeisimmät päivitettyt kirjanpitoliedot (tuloslaskelma ja tase) tilikauden alusta (jos hakija hakee jatko-oleskelulupaa kasvuyrittäjänä).

Kasvuyritysten työntekijät. Lisätietoja: –

Q12c. Koskeeko kolmansien maiden kansalaisia, jotka **tekevät hakemuksensa ulkomailla**, eri edellytykset kuin kolmansien maiden kansalaisia, jotka **haluavat muuttaa nykyistä statustaan** (esimerkiksi opiskelija, joka haluaa vaihtaa kasvuyrittäjän viisumiin)? Määritä kohderyhmä:

Kasvuyritysten perustajat. Lisätietoja:

Edellytyksissä ei ole eroja, mutta henkilö, joka oleskelee jo Suomessa eri luvalla, hyötyy siitä, että hän tuntee paikalliset toimijat ja olosuhteet paremmin.

Kasvuyritysten työntekijät. Lisätietoja: –

²⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32009R0810> (viitattu 6.8.2019)

Q12d. Voiko henkilöllä olla eri **statuksia yhtä aikaa?** (Voiko kolmannen maan kansalainen esimerkiksi tulla maahan korkeasti koulutettuna työntekijänä tai muussa maahanmuuttoluokassa ja samalla perustaa kasvuyrityksen tai hoitaa kasvuyrityksen liiketoimintaa?)

Kyllä. Lisätietoja:

Jos henkilöllä on jo lupa, johon sisältyy rajoitukseton työnteko-oikeus, kasvuyrityksen perustaminen ei vaadi erillistä lupaa. Jos henkilöllä on opiskelijan oleskelulupa tai työntekijän oleskelulupa, hän

tarvitsee erillisen luvan. Statuksen vaihtajat ovat yleensä opiskelijoita ja henkilöitä, joilla on työntekijän oleskelulupa.

Ei.

Q13. Miten hakemus käsitellään? Lisätietoja:

Q13a. Mille **viranomaisille** hakemus lähetetään?

Hakemuksen voi lähettää Suomen edustustoon ulkomailla tai Maahanmuuttoviraston palvelupisteeseen Suomessa.

Q13b. Miten kasvuyrittäjille suunnatun viisumin/oleskeluvan hakemuksen voi tehdä? Lisätietoja:

Sähköisesti. Lisätietoja:

Hakemuksen voi tehdä sähköisesti. Täytettyään ja lähetettyään hakemuksen hakijan on käytävä Suomen edustustossa (suurlähetystössä tai konsulaatissa) ulkomailla tai varattava tapaamisaika Maahanmuuttoviraston palvelupisteeseen Suomessa, koska hakemusta ei voi käsitellä ennen kuin hakijan henkilöllisyys on varmistettu.

Henkilökohtaisesti. Lisätietoja:

Hakemuksen voi jättää henkilökohtaisesti Suomen edustustoon ulkomailla tai Maahanmuuttoviraston palvelupisteeseen Suomessa. Hakemuksen jättäminen henkilökohtaisesti on kalliimpaa kuin sen tekeminen sähköisesti. Sähköinen hakemus maksaa 350 euroa ja paperihakemus 480 euroa (vuoden 2019 hinnat).

Muulla tavalla. Lisätietoja:

Q13c. Voiko kasvuyrityksen perustaja **palkata kolmansien maiden kansalaisia?** Millaisella järjestelyllä? Mitä ehtoja heidän täytyy täyttää?

Kasvuyrityksen perustaja voi palkata kolmansien maiden kansalaisia, mutta työntekijöiden on haettava työntekijän oleskelulupaa tai erityisasiantuntijan

oleskelulupaa tai heidän on jo oltava Suomessa oleskeluluvalla, johon sisältyy rajoitukseton työnteko-oikeus.

Q13d. Mikä on kasvuyrittäjän viisumin/oleskeluvan hakemuksen **käsittelyaika?** Erottaa toisistaan (i) lainsäädännössä määritetty enimmäiskäsittelyaika ja (ii) keskimääräinen käsittelyaika käytännössä:

Maahanmuuttoviraston verkkosivuilla mainittu keskimääräinen käsittelyaika on yksi kuukausi. Käytännössä käsittelyajat ovat kuitenkin pidempiä.

Lainsäädännössä ei määritellä enimmäiskäsittelyaikaa, mutta hakemukset otetaan käsittelyyn niin nopeasti kuin mahdollista.

Q13e. . Mikä on myönnettävän viisumin/oleskeluluvan voimassaoloaika?

Lupa myönnetään kahdeksi vuodeksi, jos hakijan toimeentulo on turvattu koko luvan voimassaoloajan, tai vuodeksi, jos toimeentulo on turvattu vain osan aikaa.

Q13f. Mitä haasteita liittyy kasvu- ja innovaatioyrittäjien maahantulon sallimiseen toisaalta kansallisten sidosryhmien ja toisaalta kolmansien maiden kansalaisten näkökulmasta? Kuvailkaa jokaisen mainitun haasteen osalta, a) kenen kannalta se on haaste (esimerkiksi politiikan valmistelijoiden, järjestöjen tai muiden sidosryhmien kannalta), b) miksi sitä pidetään haasteena ja c) mistä lähteestä tieto on peräisin (esimerkiksi asiantuntijoiden kannanotoista, tutkimuksista, arviointiraporteista tai muista lähteistä – määrittäkää lähteet).

Business Finlandin havaitsemia haasteita²⁹:

Hakuprosessi: Hakijan näkökulmasta hakuprosessi on kaksivaiheinen: ensin Business Finland ja sitten Maahanmuuttovirasto. Lausunto ei lähde BF:ltä suoraan Maahanmuuttovirastolle, vaan hakijan on välitettävä se BF:n puolesta. Lisäksi prosessi voi vaikuttaa hakijasta ikään kuin mustalta laatikolta, josta tulee yksinkertainen myönteinen tai kielteinen lopputulos eli BF:n myönteinen tai kielteinen lausunto. BF:n kielteisessä lausunnossa ei eritellä, miksi hakemus on hylätty. Jos hakija haluaa tietää hakemuksen hylkäyksen syyt, hänen on otettava yhteyttä BF:ään lisätietojen saamiseksi.

BF:llä ei ole erityisesti lausuntojen käsittelyyn, tarkasteluun ja lähettämiseen suunniteltua työkalua. Prosessiin sisältyy paljon leikkaamista ja liimaamista, ja päätyökalut ovat Excel, Word ja sähköposti.

Käytössä ei ole myöskään verkkotunnistautumisprosessia, mikä hidastaa sähköisten työkalujen kehittämistä. Työkalujen puute hankaloittaa myös hakemusten seuranta. Kaksivaiheinen hakuprosessi edellyttää siihen osallistuvien osapuolten jatkuvaa yhteistyötä.

Hakemusten hylkäysprosentti on korkea. Monet hakemuksista eivät täytä asetettuja ehtoja, mikä on osoitus viestintäongelmasta. Ehtoja pidetään myös melko tiukkoina: kasvuyritysten on periaatteessa täytettävä BF:n rahoitusehdot. Jotkin Suomen kannalta kiinnostavat hakemukset eivät ehkä täytä BF:n ehtoja.

Käynti Suomen suurlähetystössä henkilöllisyyden varmistamista varten voi olla haastavaa, jos hakijan kotimaassa ei ole Suomen suurlähetystöä.

Maahanmuuttoviraston havaitsemia haasteita³⁰:

On vielä liian varhaista määrittää keskeisiä haasteita, koska lupakategoria on ollut käytössä vasta vuoden. Kasvuyrittäjille suunnatun oleskeluluvan hakemusten käsittely työllistää yhden työntekijän kokopäiväisesti. Lisätietopyyntöjen lähettäminen voi pidentää käsittelyaikaa varsinkin silloin, kun myös perheenjäsenet hakevat oleskelulupaa. Toinen hakuprosessin haaste on hakijan tulojen arvioiminen.

Q13g. Mitä hyviä käytäntöjä (jäsen)valtiossanne on tunnistettu? Kuvailkaa jokaisen mainitun hyvän käytännön osalta, a) kenen kannalta se on hyvä käytäntö (esimerkiksi politiikan valmistelijoiden, järjestöjen tai muiden sidosryhmien kannalta), b) miksi sitä pidetään hyvänä käytäntönä ja c) mistä lähteestä tieto on peräisin (esimerkiksi asiantuntijoiden kannanotoista, tutkimuksista, arviointiraporteista tai muista lähteistä – määrittäkää lähteet).

Viranomaisten yhteistyö on mahdollistanut startup-oleskeluluvan käyttöönoton – lupakategoria syntyi sekä Business Finlandin että Maahanmuuttoviraston osaamisen pohjalta. Tämän prosessin lisäetu

on yhdessä sovitut standardit. Niiden ansiosta rahoitusta pystytään myöntämään nopeasti, koska liiketoimintasuunnitelma on jo esiarvioitu³¹.

²⁹ Business Finlandilta saatu vastaus

³⁰ Maahanmuuttoviraston maahanmuuttoyksiköltä saatu vastaus

³¹ Business Finlandilta saatu vastaus

(EI KOSKE SUOMEA)**3.3 Maahanpääsyn edellytykset niissä (jäsen)valtioissa, joilla ei ole erityistä kasvuyrittäjäjärjestelmää [VAIN NE (JÄSEN)VALTIOT, JOILLA EI OLE ERITYISTÄ KASVUYRITTÄJÄJÄRJESTELMÄÄ]**

Huomatkaa, että osioon vastaavat vain ne (jäsen)valtiot, joilla ei ole erityistä kasvu-/ innovaatioyrittäjäjärjestelmää.

Q14a. Minkä tyyppisiä **viisumeja/oleskelulupia** (jäsen)valtiossanne on tarjolla kolmansista maista tuleville kasvuyritysten perustajille / innovaatioyrittäjille maassa oleskelua varten?

Q14b. Mitä **edellytyksiä** oleskeluluvan saamiselle on?

Q14c. Millä **tekijöillä/ehdoilla** kasvu- ja innovaatioyrittäjiä **kannustetaan** käyttämään tiettyjä maahanmuuton väyliä?

Q14d. Mikä **viranomaistaho** myöntää oleskeluluvan?

Q14e. Mikä on lainsäädännössänne määritetty oleskeluluvan hakemuksen **käsittelyaika**? Erottaa toisistaan (i) lainsäädännössä määritetty enimmäiskäsittelyaika ja (ii) keskimääräinen käsittelyaika käytännössä:

Q14f. Mikä on viisumin/oleskeluluvan **voimassaoloaika**?

Q14g. Voiko kasvuyrityksen perustaja **palkata kolmansien maiden kansalaisia**? Millaisella järjestelyllä? Mitä ehtoja heidän täytyy täyttää?

Q14h. Mitä **haasteita** liittyy kasvu- ja innovaatioyrittäjien maahantulon sallimiseen toisaalta kansallisten sidosryhmien ja toisaalta kolmansien maiden kansalaisten näkökulmasta? Kuvailkaa jokaisen mainitun haasteen osalta, a) kenen kannalta se on haaste (esimerkiksi politiikan valmistelijoiden, järjestöjen tai muiden sidosryhmien kannalta), b) miksi sitä pidetään haasteena ja c) mistä lähteestä tieto on peräisin (esimerkiksi asiantuntijoiden kannanotoista, tutkimuksista, arviointiraporteista tai muista lähteistä – määrittäkää lähteet).

Q14i. Mitä **hyviä käytäntöjä** (jäsen)valtiossanne on tunnustettu? Kuvailkaa jokaisen mainitun hyvän käytännön osalta, a) kenen kannalta se on hyvä käytäntö (esimerkiksi politiikan valmistelijoiden, järjestöjen tai muiden sidosryhmien kannalta), b) miksi sitä pidetään hyvänä käytäntönä ja c) mistä lähteestä tieto on peräisin (esimerkiksi asiantuntijoiden kannanotoista, tutkimuksista, arviointiraporteista tai muista lähteistä – määrittäkää lähteet).

3.4. Esimerkkitapauksia [KAIKKI (JÄSEN)VALTIOT]

Seuraavilla kuvitteellisia tapauksia koskevilla kysymyksillä pyritään muodostamaan yleiskuva siitä, millaisia mahdollisia maahantulovaihtoja on tarjolla erilaisille kasvu- ja innovaatioyrittäjille. Tähän osioon vastaavat kaikki (jäsen)valtiot eli siis sekä ne, joilla on erityinen kasvuyrittäjäjärjestelmä, ja ne, joilla sitä ei ole.

Q15. Tarkastelkaa seuraavia kuvitteellisia esimerkkitapauksia ja vastatkaa kunkin osalta seuraaviin kysymyksiin:

1. Mitä maahanmuuton väyliä (viisumit/oleskeluluvat) on käytettävissä?
2. Täyttäisikö kyseinen henkilö luvan ehdot? Jos täyttäisi, missä olosuhteissa?
3. Mikä viranomainen arvioisi hakijan kelpoisuuden?
4. Millainen hakuprosessi olisi?
5. Kuinka kauan henkilöltä menisi luvan saamiseen?

1. Kolmannen maan kansalainen EU:n ulkopuolella, ei ole vielä perustanut yritystä: Kasvuyritys liiketoimintasuunnitelmavaiheessa, henkilö ei ole rekisteröinyt yritystä jäsenvaltiossa ja haluaa tehdä hakemuksen EU:n ulkopuolella

Vihaan on intialainen korkeakoulutettu, jolla on maisterin tutkinto Delhin yliopistosta ja joka asuu tällä hetkellä Delhissä. Viime kuukausina hän on työskennellyt paikallisessa IT-yrityksessä, mutta hän suunnittelee perustavansa oman yrityksen lähitulevaisuudessa. Hänellä on liiketoimintasuunnitelma palvelupohjaisesta sovelluksesta, jonka hän uskoo menestyvän jäsenvaltiossanne. Hänen tavoitteenaan on tulla jäsenvaltioonne ja perustaa yritys. Mitä prosessia Vihaanin tulisi noudattaa perustaakseen kasvuyrityksen jäsenvaltioonne?

1. Business Finlandin mukaan tässä tapauksessa sovellettaisiin normaalia kasvuyrittäjille suunnatun oleskeluluvan hakuprosessia.

2. Hakijan kelpoisuus edellyttää BF:n asettamien liiketoimintaa koskevien ehtojen (ks. edellä) täyttymistä.

3. Hakijan kelpoisuuden arvioi sekä Business Finland että Maahanmuuttovirasto.

4. Henkilö voi täyttää hakemuksen sähköisesti Enter Finland sivustossa, minkä jälkeen hänen pitää käydä Suomen suurlähetystössä New Delhissä henkilöllisyyden varmistamista varten. Hän voi myös jättää paperihakemuksen suurlähetystöön.

5. Maahanmuuttoviraston arvion mukaan hakija voi saada päätöksen alle kuukaudessa, jos ei ole tarvetta pyytää lisätietoja hakijalta. Jos tarvitaan lisäasiakirjoja, prosessi kestää 1–2 kuukautta.

2. Kolmannen maan kansalainen jo EU:ssa, työskentelee korkeasti koulutettuna työntekijänä: Korkeasti koulutettu kolmannen maan kansalainen, joka on tullut maahan EU:n sinisellä kortilla tai jollakin muulla kansallisella korkeakoulutetun luvalla tekemään töitä tietyn alan yrityksessä ja joka työskenneltyään yrityksessä kaksi vuotta haluaa perustaa oman yrityksen

Amel on Tunisian kansalainen, joka työskentelee jäsenvaltiossanne B Solutions nimisessä bioteknologiayrityksessä EU:n sinisellä kortilla tai jollakin muulla kansallisella korkeakoulutetun luvalla, jonka hänen työnantajansa on järjestänyt. Työskenneltyään yrityksessä kaksi vuotta hän tuntee

olevansa valmis uusiin haasteisiin. Hän haluaisi jäädä jäsenvaltioonne ja perustaa samalle alalle oman yrityksen, joka tarjoaa huipputeknologisia ratkaisuja jätteen vähentämiseksi uusilla, innovatiivisilla tavoilla. Mitä mahdollisuuksia hänellä on?

Tapaus on verrattavissa tapaukseen 1, mutta henkilö tekee kasvuyrittäjän lupaa koskevan hakemuksensa Suomessa.

3.3. Kolmannen maan kansalainen EU:n ulkopuolella, rekisteröity yritys: Kasvuyritys aloittanut juuri toimintansa ja rekisteröity EU:n ulkopuolella, henkilö haluaa perustaa yrityksen jäsenvaltiossa

Valko-Venäjän Minskistä kotoisin oleva Sergey omistaa Icomp Technologies nimisen yrityksen, joka on juuri aloittanut esineiden Internetiin liittyvien elektroniikkakomponenttien tuotannon. Yritys on jo kokeillut tuotteiden toimittamista kolmansien maiden markkinoille, esimerkiksi Japaniin ja Malesiaan, ja menestyksen innoittamana yritys

päätti siirtää pääkonttorinsa jäsenvaltioon liike-toiminnan jatkokehittämistä varten. Mitä prosessia Sergeyn tulisi noudattaa siirtääkseen yrityksensä pääkonttorin? Onko muita säädöksiä, jotka koskisivat yrityksen muuta jäsenvaltioon siirtyvää henkilöstöä?

Jos yrityksen pääkonttori siirrettäisiin Suomeen ja yrityksen tulot kertyisivät Suomessa, kasvuyrittäjän oleskelulupa voitaisiin myöntää. Kasvuyrittäjän oleskelulupa voidaan kuitenkin myöntää vain yrityksen perustajille. Muilta osin tapaus vastaa tapausta 1.

4. Kolmannen maan kansalainen jo EU:ssa, tohtori- tai maisterikoulutettava

Dominikaanisesta tasavallasta kotoisin oleva Auri on bioteknologian tohtorikoulutettava yhden jäsenvaltion yliopistoista. Opintojensa ohella (tohtoriopintosopimukseen kuulumattomana tutkimushaaranä) Auri on tutkinut fermentaatiota ja löytänyt tutkimastaan fermentistä aiemmin tuntemattomia ominaisuuksia. Auri on havainnut, että tutkitun fermentin ja tietyn entsyymin välinen reaktio saattaisi

vaikuttaa ihmisen ihon uusiutumiseen. Häntä lähestyi potentiaalinen sijoittaja, joka näki tämän avaavan uusia mahdollisuuksia lääketieteellisessä kosmetologiassa. Auri haluaisi rekisteröidä yrityksen jäsenvaltiossaan, tehdä patenttien edellyttämää lisätutkimusta ja aloittaa sitten varsinaisten aineiden tuotannon. Mitä mahdollisuuksia hänellä on?

Business Finlandin ehdot edellyttävät, että yrityksen henkilökunnassa on oltava vähintään kaksi henkilöä. Yksittäistä henkilöä ei katsota kasvuyritykseksi.

Muilta osin tapaus vastaa tapausta 1.

Osio 4: Kolmansista maista tulevien kasvu- ja innovaatioyrittäjien houkutteleminen

Tässä osiossa tarkastellaan toimia ja kannustimia, joilla houkutellaan kolmansista maista tulevia kasvuyrittäjiä ja muita innovaatioyrittäjiä (jäsen)valtioihin.

Q16. Onko (jäsen)valtiollanne käytössä tiettyjä **toimia**, joilla **houkutellaan** kasvuyritysten perustajia ja innovaatioyrittäjiä kolmansista maista?

- Kyllä. Kuvailkaa keskeisimpiä toimia lyhyesti ja täyttäkää kysymyksen Q18 taulukko:
 Ei.

Suomen hallituksen [Talent Boost](#) ohjelman tavoitteena on

- vahvistaa kansainvälisten osaajien houkutte-
lua Suomeen
- kanavoida Suomessa jo olevien kansainvälis-
ten osaajien asiantuntemus yritysten kasvun
ja kansainvälistymisen sekä innovaatiotoimin-
nan tueksi
- lisätä työmarkkinoiden avoimuutta, vastaan-
ottavuutta ja houkuttelevuutta kansainvä-
lisille osaajille.

Osana Talent Boost ohjelmaa Suomea on aktiivi-
sesti tehty tunnetuksi kansainvälisissä kasvuyri-
tystapahtumissa, kuten Slushissa. Myös [Junction](#)-
hackathon-tapahtumassa Suomea on markkinoitu
kasvuyritysmuonteisenä maana.

Business Finlandin [Startup Kit](#) on kokoelma hyö-
dyllisiä tietoja Suomeen muuttamisesta ja yrityk-
sen perustamisesta. Siinä on myös linkit kaikki-
en asiaan liittyvien yksityisten ja julkisten tahojen
verkkosivuille. Startup Kit on resurssityökalu jo
Suomessa oleville mutta se toimii myös keinona
välittää tietoa mahdollisille kasvuyrittäjiksi hakeu-
tuville.

Yhteistyössä yliopistojen ja muiden oppilaitosten

kanssa Suomen hallitus on pyrkinyt kannustamaan
ulkomaisia opiskelijoita jäämään Suomeen valmis-
tumisen jälkeen.

Kaupungeilla on tärkeä rooli osaavan työvoiman
houkuttelemisessa. Talent Boost ohjelmassa kas-
vukeskuksiin luodaan koordinoituja palvelumalleja.

Eri puolilla Suomea on käynnistetty erilaisia projek-
teja Talent Boost ohjelman toteuttamiseksi alueilla
ja yksittäisissä kaupungeissa:

- Kahdeksan ESR-/EAKR-rahoitteista Kasvua
kansainvälisistä osaajista projektia käynnis-
tettiin vuonna 2018.
- Kansainvälisiin osaajiin liittyviä projekteja,
jotka saivat rahoitusta Alueelliset innovaati-
ot ja kokeilut (AIKO) hankkeesta, aloitettiin
pääkaupunkiseudulla, Tampereella, Turussa ja
Seinäjoella.
- Kasvupalvelujen pilottiprojekteja käynnistet-
tiin Kaakkois-Suomen ja Pohjanmaan ELY-kes-
kuksissa.
- Tammikuussa 2019 käynnistettiin ESR-rahoit-
teinen Kokka kohti Suomea projekti.

Lisäksi suuret kaupungit ovat jatkokehittäneet
englanniksi tarjoamiaan palveluja (esimerkiksi
kansainvälisiä kouluja ja varhaiskasvatusta)³².

Q17a. Ovatko seuraavat **toimijat** mukana kolmansista maista tulevien kasvu- ja innovaatioyrittäjien houkuttelemisessa ja kannustamisessa?

- Yksityinen sektori. Jos vastaus on Kyllä, kuvailkaa tarkemmin:

Business Finlandin Startup Kit verkkosivulla on
kattava [luettelo](#) erilaisia yksityisen sektorin palvelu-

ja, joiden tavoitteena on auttaa kolmansien maiden
kansalaisia yrityksen perustamisessa Suomeen.

³² <https://tem.fi/en/frequently-asked-questions-about-talent-boost> (viitattu 6.8.2019)

Merkittävä yksityisen sektorin toimija, joka osallistuu kansainvälisten osaajien houkuttelemiseen Suomeen, on vuosittainen voittoa tavoittelematon kasvuyritys- ja teknologiatapahtuma [Slush](#), joka

järjestetään joka marraskuu Helsingissä (lisäksi sitä on järjestetty Tokiossa, Shanghaissa ja Singaporessa).

Yliopistot ja korkeakoulut (kansainvälisten opiskelijoiden kannustaminen jäämään maahan kasvuyrittäjinä). Kuvailkaa tarkemmin:

Useimmat yliopistot ja muut akateemiset oppilaitokset osallistuvat jollakin tavalla kasvuyrittäjyyden tukemiseen tarjoamalla erityisesti tähän aihepiiriin suunniteltuja kursseja tai muita resursseja, kuten yhteisöllisiä työtiloja. Esimerkkejä:

- [Haaga-Helia startup school](#) tarjoaa kursseja ja muuta toimintaa yrittäjyydestä kiinnostuneille opiskelijoille ja tukee yrittäjänä jo toimivia opiskelijoita.
- Aalto-yliopiston [Kiuas-yrityskiihdyttämö](#) tarjoaa valmennusta, verkostoja, työkaluja, maksutonta toimistotilaa ja kasvuyrittäjien yhteisön. Joka vuosi kiihdyttämö järjestää kahdesta

ydinohjelmastaan kolme ryhmää (2 x Kiuas Start & 1 x Kiuas Accelerator) ja auttaa yli 50:tä yritystä.

- Tampereen yliopiston, Tampereen teknillisen yliopiston ja Tampereen ammattikorkeakoulun [Y-Kampus](#) tarjoaa opiskelijoille, tutkijoille ja opettajille sparrauspalveluja, verkostoja ja muita työkaluja yritysten ja liiketoimintaideoiden kehittämiseen.
- Turun yliopistolla on yrittäjyyskoulutukseen ja yrittäjyyteen liittyvä [Yrittäjyysyliopisto](#)-strategia, jonka tavoitteena on tukea yrittäjämäistä asennetta ja yrittäjyyttä tukevia toimintatapoja koko yhteisössä.

Paikallis- ja alueviranomaiset (esimerkiksi kaupungit ja alueet). Kuvailkaa tarkemmin:

Esimerkkejä:

- [Alueelliset kehitysyhtiöt](#) auttavat kuntia tekemään itseään tunnetuksi hyvänä paikkana asua ja yrittää sekä houkuttelevana matkailu- ja investointikohteena. Markkinointia toteutetaan seuduittain ja yhä useammin myös alueittain. Markkinoinnin osalta kehitysyhtiöt

tekevät tiivistä yhteistyötä yritysten ja kansallisten toimijoiden, kuten Visit Finlandin ja Invest in Finlandin, kanssa.

- Kaupunkien omat kasvuyrittäjyyspalvelut (esimerkiksi [NewCo Helsinki](#) ja [Helsinki Business Hub](#))
- Myös [Verohallinto](#) osallistuu kasvuyritystapahtumiin, kuten Slushiin.

Muut toimijat. Kuvailkaa tarkemmin:

- [Helsinki Ventures](#)
- [Games Factory](#)
- [Junction](#)

Q17b. *Tekevätkö valtion viranomaiset yhteistyötä yksityisen sektorin kanssa kolmansista maista tulevien kasvu- ja innovaatioyrittäjien houkuttelemiseksi? Ilmoittakaa yhteistyöhön osallistuvat valtion instituutiot ja yksityisen sektorin toimijat (esimerkiksi yritykset ja työnantajajärjestöt).*

Kyllä. Lisätietoja:

Ei.

Business Finland tekee laajaa yhteistyötä yksityisen sektorin kanssa.

Esimerkiksi voittoa tavoittelematon järjestö Junction järjestää vuosittaisen hackathon-tapahtuman, jossa myös markkinoidaan Suomea kasvuyrityksmyönteisenä maana.

Yksityisten toimijoiden järjestämä vuosittainen kasvuyritystapahtuma Slush taustayhteisöineen houkuttelee myös kansainvälisiä kasvuyrityksiä, tekee Suomea tunnetuksi, järjestää kansainvälisiä tapahtumia ja tuo suuryrityksiä ja kasvuyrityksiä yhteen.

Q18. Täyttäkää seuraavaan taulukkoon ne **oikeudet (I) ja kannustintoimet (II)**, joilla kasvuyritysten perustajia (ei työntekijöitä) houkutellaan kolmansista maista (jäsen)valtioon.

I. OIKEUDET

Oikeudet	Myönnettyjen oikeuksien lyhyt kuvaus
Pysyvän oleskelun helpottaminen	Vähimmäisvaatimus: 4 vuotta jatkuvalla oleskeluluvalla (A-tyyppi).
Mahdollisuus työllistyä	Ei rajoituksia sinänsä, mutta kasvuyrityksen tulisi olla kasvuyrittäjän oleskeluluvan saaneen henkilön ensisijainen elinkeino.
Mahdollisuus saada perheenjäsenet maahan	Kyllä, jos toimeentulo on turvattu.
Perheenjäsenten pääsy työmarkkinoille	Perheenjäsenille myönnetään jatkuva A-tyypin oleskelulupa, johon sisältyy täysi työnteko-oikeus.
Muut oikeudet, mitkä?	Asumisperusteinen sosiaaliturva ³³ ja maksuton lasten perusopetus ³⁴ .

II. KANNUSTINTOIMET (valtion, yksityisen sektorin ja rakenteelliset kannustimet)

Toimi	Toimen lyhyt kuvaus	Onko kannustintointi kampanja- luonteinen vai pysyvä?	Kuka toteuttaa toimen? (valtio, yksityinen sektori, yhteistyössä jne.)	Kohderyhmä:	
				Vain kolmansien maiden kansalaiset	Yleinen
Maahantulon helpottaminen; Jos vastaus on Kyllä, kuvaillaa, mitä tähän sisältyy (tavallista lyhyempi käsittelyaika, lievemmat asiakirja-vaatimukset jne.)	Erillinen kasvuyrittäjille suunnattu oleskelulupa itsessään on yksi tapa helpottaa maahantuloa. Myös kaupunkien omat maahanmuuttotietopalvelut (esimerkiksi International House Helsinki) helpottavat yrityksen perustamista ja maahan asettumista.	Pysyvä	Valtio, kaupungit		
Erityisrahoituksen ja sijoitusten saatavuus (esimerkiksi mikrolainat)	Business Finlandin rahoitus (enintään 50 000 euron Tempo-rahoitus ja tuotekehityslainat), Yksityiset enkelisijoittajat/pääomasijoittajat, esimerkiksi FIBAN (https://www.fiban.org/) ja Pääomasijoittajat ry (https://paaomasijoittajat.fi/)	Pysyvä Pysyvä	BF/valtio Yksityinen	☐	☒
Yhteisölliset työtilat ja kasvuyritysten ja muiden yritysten yhteiskäyttöön tarkoitetut tilat	Suomen suurimmissa kaupungeissa on useita yhteisöllisiä työtiloja. Esimerkiksi Helsinki Business Hub ylläpitää luetteloa erilaisista yhteisöllisistä työtiloista. https://www.helsinkibusinesshub.fi/find-your-coworking-space-in-helsinki/	Pysyvä	Yhteistyössä	☐	☒
Mahdollisuus osallistua hautomo- / kiihdyttämö-ohjelmiin	Erityisesti pääkaupunkiseudulla ja muissa isoissa kaupungeissa toimii yrityskiihdyttämöitä ja hautomoita. Finnish Business Angels Network ylläpitää kattavaa listaa kiihdyttämöistä ja hautomoista. https://www.fiban.org/accelerators.html			☐	☒
Verokannustimet (etuudet, verovähennykset, verovapautukset jne.)	-			☐	☐

³³ Asumisperusteisella sosiaaliturvalla tarkoitetaan sosiaaliturvaetuuksia ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, joihin suomalaisen lainsäädännön mukaan syntyy oikeus pysyvän Suomessa asumisen perusteella. Asumisperusteista sosiaaliturvaa ovat Kelan ja kuntien hoitamat etuudet, kuten esimerkiksi toimeentuloturva ja lapsilisät.

³⁴ Perusopetus kestää yhdeksän vuotta, ja sen kohderyhmänä on kaikki 7–16-vuotiaat.

³⁵ <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/ohjeet-ehdot-ja-lomakkeet/tietoa-lainasta/> (viitattu 6.8.2019)

Toimi	Toimen lyhyt kuvaus	Onko kannustintoimi kampanjalunteinen vai pysyvä?	Kuka toteuttaa toimen? (valtio, yksityinen sektori, yhteistyössä jne.)	Kohderyhmä:	
				Vain kolmansien maiden kansalaiset	Yleinen
Konsultointi-/tukipalvelut verkostojen löytämiseen ja verkostoitumiseen	Alueelliset kehitysyritykset Kaupunkien omat palvelut (esimerkiksi NewCo Helsinki ja Helsinki Business Hub) Yksityiset konsultointipalvelut Kauppakamarit			☐	☒
Kasvuyrittäjyyden koulutusohjelmat	Haaga-Helian ammattikorkeakoulun StartUp School Aalto Ventures Program (kasvuyrittäjyys sivuaineena)	Pysyvä	Oppilaitokset	☐	☐
Taloudellinen tuki hallinto- ja/tai henkilöstökuluihin	Osa BF:n Tempo-rahoituksesta on tarkoitettu hallintokuluihin, palkkoihin tai ostopalveluihin.	Pysyvä	BF/valtio	☐	☒
Muut erityiskannustimet Lisätäkää uusia rivejä tarvittaessa	-			☐	☐

Q19. Onko käytössä toimia, joilla kannustetaan ja tuetaan innovaatioyrittäjyyttä ja kasvuyrityksiä (jäsen) valtiossa jo olevien kolmannen maan kansalaisten joukossa (esimerkiksi kotouttamistoimien yhteydessä)?

Esimerkkejä:

Business Finlandin Startup Kit on tarkoitettu myös Suomessa jo oleville kolmansien maiden kansalaisille. Useimmat kiihdyttämöt/hautomot ja muut kasvuyrittäjyyttä Suomessa edistävät hankkeet koskevat myös Suomessa jo olevia kolmansien maiden kansalaisia.

Startup Refugees (<https://startuprefugees.com/about/>) on ohjelma, jossa kartoitetaan pakolaisten

ammattiosaamista ja työkokemusta ja etsitään paikallisen liike-elämän tarpeita vastaavia työntekijöitä työpaikkojen ja uusien yritysten luomiseksi.

The Shortcut (<https://theshortcut.org/>) on osaamiskiihdyttämö, jonka tavoitteena on auttaa ihmisiä kehittämään ja kasvattamaan osaamistaan, jotta he pääsevät teknologiatyömarkkinoille joko perustamalla kasvuyrityksen tai työllistymällä kasvuyritykseen. The Shortcut on kasvuyritystapahtuma Slushin sisarorganisaatio.

Q20a. Onko (jäsen)valtiollanne käytössä kasvuyritysten perustajille ja innovaatioyrittäjille suunnattuja toimia, joilla (jäsen)valtiota tehdään tunnetuksi ja jaetaan tietoa?

Kyllä. Jos vastaus on Kyllä, kuvaillakaa tarkemmin, määrittäkää vastuutahot (ja se, onko kyseessä julkinen vai yksityinen toimija) ja antakaa esimerkkejä:

Jos vastaus on Kyllä, kertokaa, tehdäänkö toimia (jäsen)valtiossanne vai ulkomailla:

Useimmat kasvuyrittäjyyteen liittyvät toimijat, sekä julkiset että yksityiset, järjestävät erikokoisia tapahtumia ympäri vuoden. Esimerkkejä:

- Vuonna 2018 Business Finland järjesti vuosittaisen Talent Boost Summit tapahtuman³⁶ Tampereella. Tapahtuma järjestetään joka vuosi eri kaupungissa ja se on osa Suomen hal-

ituksen Talent Boost kasvuohjelmaa. Tapahtuman järjestää työ- ja elinkeinoministeriö yhdessä Business Finlandin, Business Tampereen, Turun kaupungin, Turku Business Regionin, Helsingin kaupungin ja Amcham Finlandin kanssa. Tapahtuma on tarkoitettu yrityksille, asiantuntijayhteisöjen ja liike-elämän vaikuttajille, kansainvälisille osaajille, kaupunkien

³⁶ <https://www.businessfinland.fi/en/for-finnish-customers/talent-boost-summit-2018/> (viitattu 4.6.2019)

ja julkishallinnon edustajille, korkeakoulujen edustajille, liike-elämän palvelujen tuottajille ja poliittisille päätöksentekijöille.

- Finnish Business Angels Network järjestää sijoittajatapaamisia ja kasvuyrittäjyyskoulutuksia. Yksi tapahtumista on EBAN-konferenssi³⁷, enkelisijoittajien verkostoitumistapahtuma.
- ArcticStartup-kasvuyrittäjyysverkosto järjestää vuosittaisen Arctic15³⁸-verkostoitumiskonferenssin Helsingissä.

- Slushia³⁹ pidetään Suomen suurimpana kasvuyritystapahtumana. Tämä yksityisten tahojen järjestämä, voittoa tavoittelematon tapahtuma pidetään Helsingissä joka marraskuussa. Tapahtuma on suunnattu eri vaiheissa oleville nopeasti kasvaville yrityksille, mutta erityisenä kohderyhmänä on nuoret, usein teknologiapainotteiset yritykset, jotka tavoittelevat nopeaa kasvua skaalautuvan liiketoimintamallin avulla.

Ei.

Q20b. Onko (jäsen)valtionne tavoitteena luoda kasvuyrittäjäjärjestelmälle kansallinen/alueellinen **brändi** (esim. visuaalinen imago tai mielikuva)?

Kyllä. Lisätietoja:

Ei.

Suomessa ei ole yhtä yksittäistä kansallista brändiä kasvuyrittäjäjärjestelmille. Useimpia valtion toimia ei ole suunnattu nimenomaan kasvuyrityksille vaan kaikille asiasta kiinnostuneille. Yksi esimerkki on [Toolbox Finland](#) -verkkosivusto, joka on yleinen

tietopaketti kaikille Suomesta kiinnostuneille. Sivustoa ylläpitää valtiollinen [Team Finland](#), johon on keskitetty kaikki julkiset kansainvälistymispalvelut, Business Finland mukaan luettuna.

Q20c. Onko kysymyksessä Q20a. kuvattujen toimien **tehokkuutta arvioitu**?

Kyllä. Lisätietoja toimista ja toimijoista sekä laadullista näyttöä:

Ei.

Kasvuyrittäjien hakemuksia ja verkkosivuliikennettä seurataan jatkuvasti. Suunnitteilla on myös Talent Boost toimien asiakastytyväisyyskyselyn tekeminen lähiaikoina.⁴⁰

Q21. Mitkä ovat kansallisten lähteiden (arviointiraportit, mediakatsaukset jne.) perusteella **tekijöitä, jotka vaikuttavat** (jäsen)valtionne **houkuttelevuuteen kasvuyritysten perustajien/työntekijöiden keskuudessa**? Kertokaa sekä positiivisista että negatiivisista tekijöistä. Valitkaa kaikki soveltuvat valintaruudut.

Kasvuyritysten keskittymät ja sijaintipaikat (esim. kaupungit). Jos vastaus on Kyllä, kuvaillaa tarkemmin:

Kulttuuri. Jos vastaus on Kyllä, kuvaillaa tarkemmin:

Sosioekonomiset tekijät (esim. elinkustannukset). Jos vastaus on Kyllä, kuvaillaa tarkemmin:

Muut, mitkä?

Business Finlandin ⁴¹ mukaan seuraavat ovat keskeisimpiä tekijöitä, jotka vaikuttavat maan houkuttelevuuteen kasvuyritysten kannalta:

- tutkimukset, kuten YK:n onnellisuusraportti, Startup Genomen tutkimukset ja globaali innovaatioindeksi
- sijainti, ilmasto, verotus, Suomen yleinen tuttuus

- vähäinen byrokratia, yhteiskunnan läpinäkyvyys, Finland Works rekrytointitapahtuma, julkiset digitaaliset palvelut (esim. terveydenhuollon tietokanta)
- korkeat elinkustannukset (riippuu tulijan alkuperämaasta)
- kasvuyrittämisen ekosysteemien orgaaninen muodostuminen tietyillä aloilla (etenkin pelialalla).

³⁷ <https://www.fiban.org/ebanhelsinki2019.html> (viitattu 4.6.2019)

³⁸ <https://arcticstartup.com/event/arctic15-2019/> (viitattu 4.6.2019)

³⁹ <https://www.slush.org/> (viitattu 4.6.2019)

⁴⁰ Business Finlandilta saatu vastaus.

⁴¹ Business Finlandilta saatu vastaus.

Q22a. Mitkä ovat (jäsen)valtiossanne keskeisimmät **haasteet**, jotka liittyvät kolmansista maista tulevien kasvu- ja innovaatioyrittäjien houkuttelemiseen? Kuvailkaa jokaisen mainitun haasteen osalta, a) kenen kannalta se on haaste (politiikan valmistelijoiden, järjestöjen tai muiden sidosryhmien kannalta), b) miksi sitä pidetään haasteena ja c) mistä lähteestä tieto on peräisin (esimerkiksi asiantuntijoiden kannanotoista, tutkimuksista, arviointiraporteista tai muista lähteistä – määrittäkää lähteet).

Business Finlandin⁴² mukaan keskeisimpiä haasteita ovat seuraavat:

- Suomea koskevan tiedon puute (sen mukaan, miten kaukaa tulija on kotoisin)
- oikeiden kohdemarkkinoiden löytäminen
- erottuminen muista kasvuyrityksiä houkuttele-

vista maista – viestinnän oikea kohdistaminen

- korkeat elinkustannukset ja ankara verotus
- pienet kotimarkkinat (toisaalta Suomesta pääsee EU:n sisämarkkinoille)
- ulkomaisten opiskelijoiden saaminen jäämään Suomeen valmistumisen jälkeen.⁴³

Q22b. Mitä sellaisia **hyviä käytäntöjä** (jäsen)valtiossanne on tunnustettu, jotka liittyvät kolmansista maista tulevien kasvu- ja innovaatioyrittäjien houkuttelemiseen? Kuvailkaa jokaisen mainitun hyvän käytännön osalta, a) kenen kannalta se on hyvä käytäntö (esimerkiksi politiikan valmistelijoiden, järjestöjen tai muiden sidosryhmien kannalta), b) miksi sitä pidetään hyvänä käytäntönä ja c) mistä lähteestä tieto on peräisin (esimerkiksi asiantuntijoiden kannanotoista, tutkimuksista, arviointiraporteista tai muista lähteistä – määrittäkää lähteet).

Business Finlandin mukaan viranomaisten ja muiden sidosryhmien välinen yhteistyö on ollut melko mutkatonta: resurssien rajallisuus on tehnyt sujuvasta yhteistyöstä tärkeän asian kaikille sidosryhmille. Kaikki hyvät käytännöt on lueteltu työ- ja elinkeinoministeriön Talent Boost

Cook Book käsikirjassa, jonka tarkoitus on toimia käytännönläheisenä oppaana kansainvälisten osaajien houkuttelun ja integroimisen parissa toimiville sekä heille, jotka haluavat oppia kansainvälisestä osaajatyöstä Suomessa⁴⁴.

⁴² Business Finlandilta saatu vastaus.

⁴³ <https://yle.fi/uutiset/3-10216904> (viitattu 6.8.2019)

⁴⁴ https://tem.fi/en/article/-/asset_publisher/talent-boost-cookbook-resepteja-kansainvalisiin-osaajiin-liittyvaan-tyohon (viitattu 6.8.2019)

Osio 5: Oleskelulupien/viisumien uusiminen ja toimet, joilla pyritään varmistamaan, että kasvu- ja innovaatioyrittäjät jäävät maahan

Tässä osiossa tarkastellaan kasvuyritysten perustajille ja innovaatioyrittäjille myönnettyjen viisumeiden/oleskelulupien uusimismahdollisuuksia sekä maahan jäämistä edistäviä toimia. Tähän osioon vastaavat kaikki (jäsen)valtiot. Jos (jäsen)valtiossanne ei ole erityistä kasvuyrittäjän viisumia/oleskelulupaa, käsitelkää vastauksissanne järjestelmään osallistumisoikeuksia, viisumeita tai lupia, joita kolmansista maista tulevat kasvuyritysten perustajat ja innovaatioyrittäjät voivat hakea.

Q23a. Voiko kasvuyrittäjän viisumin/oleskeluluvan **uusida**?

Kyllä. Kuvaus:

Koska kyseinen oleskelulupakategoria otettiin käyttöön vuosi sitten (vuonna 2018), jatkolupia ei vielä ole haettu. On kuitenkin mahdollista hakea jatko-oleskelulupaa. Maahanmuuttovirasto voi tarvittaessa pyytää uuden lausunnon Business Finlandilta (se ei ole luvan myöntämisen edellytys).

Ei.

Q23b. Jos vastaus on Kyllä, mikä on uusimisjakso ja ovatko seuraavat uusimisvaihtoehdot mahdollisia?

Kestoltaan rajoitettu viisumin/oleskeluluvan jatkaminen. Kuvaus:

Jatkolupa on voimassa kaksi vuotta, jos hakijan toimeentulo on turvattu.

Pysyvä oleskelu. Kuvaus:

Q23c. Mitkä ovat **keskeisimmät edellytykset** alkuperäisen kasvuyrittäjän viisumin/oleskeluluvan uusimiselle?

Uusi oleskelulupa voidaan myöntää yrittäjälle samoin perustein, jos yritystä voidaan vielä pitää elinkelpoisena ja liiketoimintamalli täyttää edelleen Business Finlandin ehdot, jotka koskevat alkaville innovatiivisille nopean kasvun yrityksille myönnettävää rahoitusta.

Lisäksi jatko-oleskelulupaa voi hakea, vaikka yritys ei olisi täysin sama kuin ensimmäisessä hakemuksessa, mikäli se on edelleen kasvuyritys. Jos yritystä ei enää voi pitää kasvuyrityksenä, hakijan tulisi hakea yrittäjän oleskelulupaa (huom. ei kasvuyrittäjän oleskelulupaa).

Q23d. Tarkistavatko vastuuviranomaiset jatko-oleskeluluvasta päättäessään, että yritys on todella perustettu?

Yrityksen olemassaolo, näkymät ja elinkelpoisuus tarkistetaan jatko-oleskelulupaa käsiteltäessä.

Q23e. Millaista menettelytapaa sovelletaan seuraavissa tapauksissa kolmannen maan kansalaiseen, jolla on kasvuyrittäjän viisumi/oleskelulupa?

- Yritys ei enää ole kasvuyritys (kasvuyrityksestä on esimerkiksi tullut menestyvää liiketoimintaa – määritelmä saattaa vaihdella eri (jäsen)valtioissa). Kuvailkaa tarkemmin, millaisen ajan

kuluttua ja millaisten ehtojen täytyttyä yritystä ei enää pidetä kasvuyrityksenä:

Koska oleskelulupakategoria (kasvuyrittäjän oleskelulupa) on vielä niin uusi, tästä ei ole ennakkotapauksia⁴⁵.

- Kasvuyritys ei menesty. Kuvailkaa tässä tapauksessa, miten kasvuyrityksen perustajan suhteen meneteltäisiin ja onko kolmansien maiden kansalaisten haettavissa muita viisumeita/oleskelulupia, joiden avulla he voisivat jäädä (jäsen)valtioonne:

Jos hakija täyttää jonkin muun oleskelulupatyyppin edellytykset, hän voi hakea kyseistä oleskelulupaa⁴⁶.

- Liiketoimintasuunnitelma muuttuu hyväksynnän jälkeen.
- Riippuu tilanteesta. Kuten edellä todetaan, liiketoimintasuunnitelmaa voi muuttaa hiukan ilman, että tämä vaikuttaa oleskelulupaan, mutta liiketoimintasuunnitelman merkittävä muuttaminen oleskeluvan saamisen jälkeen voidaan tulkita maahanmuuttosäännösten kiertämiseksi⁴⁷.

Q24a. Käytetäänkö seuraavia **maahan jäämistä edistäviä toimia** pyrittäessä varmistamaan, että kasvuyritysten perustajat ja innovaatioyrittäjät jäävät maahan?

Yksinkertaistettu uusimisprosessi.

Jatko-oleskeluluvan myöntäminen ei edellytä uutta lausuntoa Business Finlandilta. Hakija voi myös hakea jatkolupaa sähköisesti ilman, että hänen tarvitsisi käydä Maahanmuuttoviraston palvelupisteessä henkilökohtaisesti.

Verohelpotukset.

Muut toimet. Kuvailkaa tarkemmin:

Q24b. Mitkä ovat (jäsen)valtiossanne keskeisimmät **haasteet**, jotka liittyvät kasvu- ja innovaatioyrittäjien maahan jäämiseen? Kuvailkaa jokaisen mainitun haasteen osalta, a) kenen kannalta se on haaste (politiikan valmistelijoiden, järjestöjen tai muiden sidosryhmien kannalta), b) miksi sitä pidetään haasteena ja c) mistä lähteestä tieto on peräisin (esimerkiksi asiantuntijoiden kannanotoista, tutkimuksista, arviointiraporteista tai muista lähteistä – määrittäkää lähteet).

Business Finlandin mukaan on vielä liian varhaista määrittää, mitä nämä haasteet ovat⁴⁸. Sekä Business Finland organisaatio että kasvuyrittäjän oleskelulupakategoria perustettiin vuonna 2018.

Q24c. Mitä sellaisia **hyviä käytäntöjä** (jäsen)valtiossanne on tunnustettu, jotka liittyvät kasvu- ja innovaatioyrittäjien maahan jäämisen edistämiseen? Kuvailkaa jokaisen mainitun hyvän käytännön osalta, a) kenen kannalta se on hyvä käytäntö (esimerkiksi politiikan valmistelijoiden, järjestöjen tai muiden sidosryhmien kannalta), b) miksi sitä pidetään hyvänä käytäntönä ja c) mistä lähteestä tieto on peräisin (esimerkiksi asiantuntijoiden kannanotoista, tutkimuksista, arviointiraporteista tai muista lähteistä – määrittäkää lähteet).

Ks. 24b edellä.

Koska rahoitus on yksi kasvuyritysten keskeisimmistä haasteista, BF:n rahoitusvaihtoehdot on todettu hyödyllisiksi.

Myös yrittäjän perheen hyvinvointi on yksi keskeinen tekijä. Sen edistämiseksi on käynnistetty muutamia

hankkeita. Esimerkiksi Tampereen kaupungilla on Tampere3-korkeakoulujen toteuttama [Hidden Gems](#) ohjelma, joka tukee alueen yritysten ja toimialojen kasvua ja kansainvälistymistä auttamalla niitä hyödyntämään maahanmuuttajien puolisoiden piilevää osaamista. Projekti on osa työ- ja elinkeinoministeriön Talent Boost ohjelmaa ja saa rahoitusta Euroopan sosiaalirahastolta.

⁴⁵ Maahanmuuttovirastolta saatu vastaus.

⁴⁶ Maahanmuuttovirastolta saatu vastaus.

⁴⁷ Maahanmuuttovirastolta saatu vastaus.

⁴⁸ Business Finlandilta saatu vastaus.

Q25a. Onko (jäsen)valtiossanne havaittu kasvu- ja innovaatioyrittäjille tarkoitettujen **maahanmuuton väylien väärinkäyttöä** (esimerkiksi tapauksia, joissa on haettu kasvuyrittäjän/yrittäjän viisumia (jäsen) valtion alueelle pääsemistä varten ilman tosiasiallista aikomusta perustaa kasvuyritystä/yritystä)?

Kyllä . Kuvailkaa tarkemmin ja vastatkaa kysymykseen Q24b.:

Ei.

Tällaisia tapauksia ei toistaiseksi ole BF:n tai Maahanmuuttoviraston tiedossa.

Q25b. Onko teillä tietoja tai tilastoja kasvu- ja innovaatioyrittäjille tarkoitettujen maahanmuuton väylien väärinkäytöstä⁴⁹ (jäsen)valtiossanne?

No.

Q25c. Mikä on kolmansien maiden kansalaisten perustamien kasvuyritysten **selviytymisaste** (jäsen) valtiossanne? Selviytymisaste tarkoittaa sitä, mikä määrä kasvuyrityksistä menestyy (ks. määritelmä). Lisätietoja:

Koska kasvuyrittäjän oleskelulupa on ollut käytössä vasta vuoden ja yritykset ovat iältään tätä nuorempia, tietoja ja tilastoja ei vielä ole.

Q25d. Onko kansallisista kasvu- tai innovaatioyrittäjäjärjestelmistänne tehty **arviointeja tai tutkimuksia?** Tehkää yhteenveto keskeisistä tuloksista.

Ks. 25c edellä.

Vuonna 2018 julkaistussa ”Startups, accelerators and role of Tekes” arviointiraportissa⁵⁰, jonka laativat 4FRONT, Etlatieto, The Evidence Network, Erkki Autio ja Paolo Borella, Suomen kasvuyrittämisen ekosysteemi kiteytetään yleisellä tasolla seuraavasti:

Startup Genomen⁵¹ Helsingin kasvuyrittämisen ekosysteemistä tekemän analyysin mukaan Helsinki on onnistunut aktivoimaan paikalliset resurssit ja saavuttamaan ”globalisoitumisvaiheen”.

Helsingissä on vahva rahoituspohja (esimerkiksi paikallissijoittajavetoisten siemenrahoituskierrosten prosenttiosuus ylittää globaalin mediaaniarvon), mutta ulkomaista pääomaa on houkuteltava vielä lisää. Paikalliset yhteydet huippuekosysteemien kasvuyritysten johtajiin ovat selvästi globaalia mediaaniarvoa paremmalla tasolla, ja Helsinki vaikuttaa olevan melko lähellä yleisen verkottuneisuuden keskiötä – eli sillä on melko paljon yhteyksiä huippukeskittyymiin.

Tämä yleinen verkottuneisuus ei kuitenkaan ole johtanut siihen, että kaupungista olisi tullut houkuttele-

vampi paikka osaajille. Helsingin on selvästi houkuteltava enemmän yrittäjiä ja kasvuyrityksiä, koska se on jäljessä yleisestä mediaanitasosta yrittäjien ja kasvuyritysten houkuttelemisessa niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Vaikuttaa siltä, että Helsingissä toimivilla yritysten perustajilla on osaamista ja kunnianhimoa, mutta yrityksissä on osaamispuutteita, jotka voitaisiin ratkaista paremmalla osaajien houkuttelulla. Lisäksi Helsingissä melko monet kasvuyritykset ovat ilmaisseet aikomuksensa lähteä ekosysteemistä. Tilanteeseen voisi puuttua esimerkiksi houkuttelemalla lisää maahanmuuttajia perustamaan yrityksiä ja kannustamalla naisia yrittäjyyteen. Vaikka analyysi keskittyykin pääkaupunkiseutuun, sen tulokset todennäköisesti pätevät muidenkin alueiden osalta, tosin eri mittakaavassa. Tekijöiden (etenkin osaajien) houkuttelua korostettiin haastatteluissakin keskeisenä haasteena.

⁴⁹ Maahanmuuton väylien väärinkäytöllä tarkoitetaan ainoastaan tapauksia, joissa henkilö on käyttänyt maahanmuuton väylänä kasvuyrittäjän viisumia/oleskelulupaa mutta ei todellisuudessa aio perustaa yritystä. Sillä ei tarkoiteta mahdollisia laittomia toimia, joihin kasvuyrittäjät saattavat olla osallisina osana liiketoimintaansa.

⁵⁰ https://www.businessfinland.fi/globalassets/julkaisut/startups_accelerators_and_role_of_tekes1_2008.pdf

⁵¹ Strangler, D. (2017). Growing Helsinki’s Startup Ecosystem. Kesäkuu 2017, Startup Genome.

Osio 6: Johtopäätökset

Tässä synteesiraportin osiossa esitetään johtopäätökset (jäsen)valtioiden menettelytavoista ja käytännöistä, jotka liittyvät kasvu- ja innovaatioyrittäjien houkuttelemiseen ja maahan jäämisen edistämiseen.

Q26. *Mitä johtopäätöksiä voitte tehdä tämän tutkimuksen tavoitteiden suhteen niiden tulosten perusteella, joita saavutitte kansallista raporttia laatiessanne? Pohtikaa ennen kaikkea sitä, mikä on tulosten merkitys (kansallisille ja/tai EU-tason) politiikan valmistelijoille.*

Kuten tämän tutkimuksen johdannossa todetaan, kasvuyritykset ovat melko uusi kiinnostuksen kohde Suomen hallitusohjelmassa. Ulkomaisten osaajien houkuttelemisesta tuli täysipainoinen osa virallista kansallista politiikkaa vuonna 2017 Talent Boost ohjelman käynnistymisen myötä. Ohjelmassa hallituksen painopistealueena on

1. vahvistaa kansainvälisten osaajien houkuttelua Suomeen
2. kanavoida Suomessa jo olevien kansainvälisten osaajien asiantuntemus yritysten kasvun ja kansainvälistymisen sekä innovaatio toiminnan tueksi
3. lisätä työmarkkinoiden avoimuutta, vastaanottavaisuutta ja houkuttelevuutta kansainvälisille osaajille.

Tärkeä vaihe tämän ohjelman toteuttamisessa oli kasvuyrittäjille suunnatun oleskeluluvan käyttöönotto huhtikuussa 2018. Raportin kirjoitushetkellä lupa on ollut käytössä vain vuoden, ja vuonna 2018 myönnettiin vain 18 kasvuyrittäjän oleskelulupaa. Tämän vuoksi aiheesta ei ole vielä saatavilla vertailukelpoista tilastotietoa. Samasta syystä on vielä vaikea tehdä kattavia johtopäätöksiä tai menettelytapasuosituksia: tämä maahantulon mekanismi on vielä melko uusi.

Kaiken kaikkiaan Suomessa on aktiivinen ja nopeasti kasvava kasvuyrittämisen ekosysteemi, joka on houkuttellut myös ulkomaisia sijoituksia. Työ- ja elinkeinoministeriö arvioi, että oman pääoman ehtoiset sijoitukset kasvuyrityksiin Suomessa ovat melkein nelinkertaistuneet vuosina 2010–2018⁵². Finnish Business Angels Networkin (FiBAN) ja Pääomasijoittajat ry:n keräämien vuositilastojen mukaan suomalaisiin startupeihin ja aikaisen vaiheen kasvuyrityksiin sijoitettiin vuonna 2018 ennätyselliset 479 miljoonaa

euroa. Ulkomaisten sijoitusten osuus kokonaissummasta oli 291 miljoonaa euroa.⁵³

Kasvuyrittäjille suunnatun oleskeluluvan käyttöönoton jälkeen Suomen hallitus on keskittynyt a) markkinoimaan Suomea kasvuyrityksmyönteisenä maana ja b) tekemään kasvuyrittäjän oleskelulupaa tunnetuksi käteväenä maahanmuuton väylänä kolmansista maista tuleville innovaatioyrittäjille.

On vaikea ennustaa, mitkä alat ja mitkä maat tai alueet alkavat houkuttaa kasvuyrittäjiä ja yrityksiä. Tämä on osoittautunut todeksi myös Suomessa, jossa tietyt alat, kuten peliala, ovat kasvaneet orgaanisesti ilman järjestelmällisiä julkisia tukihankkeita, ja näin niistä on luonnollisesti tullut muita aloja houkuttelevampia. Kuten kysymysten Q5 ja Q21 vastauksissa todetaan, tämä orgaaninen yritystoiminnan kukoistaminen tietyillä aloilla on merkittävä vetovoimatekijä ulkomaisille kasvuyrityksille. Vaikuttaa siltä, että tällä osa-alueella yksi Suomen hallituksen tärkeimmistä tehtävistä on toimia olemassa olevan kasvuyrittämisen ekosysteemin mahdollistajana ja edistäjänä.

Yksi keskeisimmistä huolenaiheista on se, että ulkomaiset opiskelijat harvoin jäävät Suomeen valmistumisen jälkeen. Taustasyynä on muun muassa se, että opiskelija-aseman päättymisen jälkeen on ollut hankala jatkaa oleskelulupaa. Kasvuyrittäjille suunnatun oleskeluluvan käyttöönotto (yhdessä Business Finlandin rahoitusjärjestelyjen kanssa) onkin tarjonnut ulkomaalaisille uuden väylän ja kannustimen jäädä Suomeen valmistumisensa jälkeen ja on antanut Suomelle paremmat valmiudet hyödyntää kansainvälistä asiantuntemusta ja tehdä Suomesta houkuttelevampi paikka kansainvälisille osaajille pitkällä aikavälillä.

⁵² <https://tem.fi/julkaisu?pubid=URN:ISBN:978-952-327-436-5> (viitattu 5.6.2019)

⁵³ <https://paaomasijoittajat.fi/jalleen-ennatysmaara-sijoituksia-479-miljoonan-euron-jattipotti-suomalaisille-startupeille/> (viitattu 6.8.2019)

